శ్రీ

ఆంధ్రీకృతాష్టావక్రగీత.

(పూర్వగాథాన్వితము.)

ఇది

నాదెళ్ల పురుషోత్తమకవి

ప్రణీతము.

చెల్లా లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిగారి

శ్రీఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁబడియె

మచిలీపట్టణము

1918

వెల అర్ధరూపాయ.

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తయేనమః.

అవతారిక.

శా. శ్రీనాథాంబుజచరణరత్నతిముఖా - శేషామరశ్రేష్ఠస
న్మానాభ్యర్చనకీర్తిప్రముదితా - మానప్రభాయుక్తుఁడై
కానన్నాగురుభక్తిఁదెల్పుమునుల - జ్ఞానార్థుల్గాఁజేయఁగాఁ
దానీకొన్నమహాత్ముమ్మెదనుమే - మేధాదక్షిణామూర్తినే. 1

ఉ. భూమిజనుల్మహాపదఁ - బొక్కుచునున్నెడఁదాఁజనించినా
నామగవైరివీరులయ - శాలయమందువసింపఁబుచ్చిజ్ఞా
నామృతవర్షమిలాపుడమి - యందమరించితరింపఁజేయుశ్రీ
రామునిభూమిజాహ్వాప్తి - రామునినామదినమ్మెయుందెదన్. 2

చ. కరములనొప్పునల్లకిలు - కంబునుబద్మముఁగబ్బమెంతయో
వరలనిశేషుసంకమున - వసముచేసితదబ్జజేచ్చఁదాఁ
గరమనురాగముప్పతిల - గానముఁజేయుజగంబుమాతకే
నెఱఁగెదనూక్తిపంక్తిస - యింపఁగఁజేయుమటంచుభక్తితోన్. 3

కం. సురనరులేతనిఁగొల్చెద । నావేలునిజార్థపాళి నిర్విఘ్నముగా
మరిపెమ్మనలదేవునిఁ । మర్థింజెదనునాదు కావ్యఘటనకున్. 4

ఆ. నాదుమంత్రగురులఁ బాదస్పదనెదఁ । బూర్వకవులనమల బుద్ధిఁదలఁతు
చీదరింతునేని సీయనివుకవి । బండితాళికిడెద దండములొగి. 5

కం. వరనాడెళ్ల కులీనుఁడ । వరగోత్రజుఁడఁగామయార్యాత్మజుఁడం
బురుషోత్తమాఖ్యుఁడనుబరఁగుపురవ్యాప్తవ్యుఁడబుధతతివిహితుండన్. 6

శా. మాయూరందగుతింత్రిణీసర - స్సాగంబునాగేశ్వరా
జ్ఞాయత్తంబయియుండుమలసం - ఘంబాడఁబెక్కుండునా
రాయాశోత్సవముల్వినరుమన - స్నావ్హానముఁజేయఁగా
శేరుముక్కుండటభక్తినుండిరి - ప్రీతిప్రదార్థంబులన్. 7

తే. వేదనాదంబులాదవించు వాళి । దివ్యమహిమాఢ్యులైనప తీవ్రతాళి
సరసమంగళతూర్యఘోష వాళి । నొప్పమెప్పందునాగేశ్వరోత్సవంబు. 8

కం. జ్ఞానానందస్వామిరౌ । నాగేశాభుఁడనుచు నెల్లరనియును
మ్మానింప దనరుయతివరు । నికనయుత్సవంబు పొసఁగింపఁబడెన్. 9

చ. విరివిగశాస్త్రములన్నదివి - వేదతదంత రహస్యధర్మముల్
ల్వ్యరుసను బోధసేయఁగల - ప్రాజ్ఞుఁడు బంధకవిత్వముక్కడ
న్విరచనచేసి యున్నకవి - వీరుఁడునంచును విన్న నేను ని
బ్బరముగుభక్తి మ్రొక్కియతి - పాదసమీపమున న్వసింపఁగన్ 10
కం. ననుఁగని పురుషోత్తమనీ । కనువౌనామంబొసంగి - కార్యములుమున్నే
వినితిన్ని నుఁగని తిప్పుడు । వినయమె భూషణముఁగ - వెలయుదువారా! 11
మ. విరచింపంగని తెన్నికబ్బములొబ - ల్వింపైనయాపద్యతో
త్తరరామాయణ మాదిగామహితను - ల్గన్నవ్వండపాదులే
పరమార్థ ప్రతిపాదకంబొకటిచె - ప్పంబూనిననాగుసు
స్థిరబుద్ధిన్రచియింతువీవయనినా - చిత్తంబులో మ్రొదుఁక్ 12
కం. అననేస్వామీకృష్ణా । ఘనవాహిని మహిమచెప్ప గ్రంథమొకట్వాం
బనిఁబూనియుంటిఁగాఁగనె । యనురాగంబొందిఘన దాక్షిణ్యపుదుక్ 13
తే. అంటెనంతోషమునఁబొంగి నన్మహితుఁడు । తెలిదెలిపెనప్రావక్ర గీతలకును
బుట్టుపూర్వోత్తరము దానిఁబట్టియిపుడు । విన్మెతిఁగింతునో శివయనధరింపు 14

కథాప్రారంభము

శా. శ్రీకంజిల్లనెసంగనౌజనకథా శ్రీశుఁడుషాశీరు
ల్వారాఖ్యంబులు గ్రంథముల్పదివిత త్సారతెంగించుచో
వీరుండట్ల యునెక్కడంకిమునఁగా ల్వెట్టిలోకక్కంటఁగా
శ్వేరంబూన్చెను వంతఁదత్త్వమెఱుఁగంబొంగివీతౌనన్ 15
చ. వినివెఱఁగందియిట్టిదొక వీలిలనున్నె? విరాగయుం
గనవనెప్రాజ్ఞులిట్లనిరి కానివిశాస్త్రములందొప్పనే?
యనువటులుండకుండినను హాస్యులవాకలేటికిట్లులుం
డనునుడువారిఁగాంచియనె డూఁబతిఫల్గిట్టిపట్టునన్ 16
ఉ. మీగలుబోధసేయువలె మీతఱమైనఁగడద్దట్లుకా
నేరమిశాస్త్రపద్ధతులు నీతములాయనివిందఱుం
దీరుపుసేసిగ్రంథమున దిద్దుఁడువాఁగనెవల్లఁదా
మేరదిరమేదిసేయనుభ రింపనిదార్ఢ్యముకింపనే 17
ఆ. కోపగించివారిఁ గొట్టులఁ బెట్టించెఁ । బండవంచుబళులు వెడల
నైనవానినెల్ల నట్టులేయఁడుఁగుడు । సాగుఁబెఱ సాలలకును 18
చ. జనకునిపాతితోషికను సన్నుతిపాత్రశ్రమున్నుమను

బనివడి దూరదేశముల పండితులుం గనవచ్చుచుంద్రు వా
రను నటు లాటచేనలవి రద్ధము బ్రాహ్మణ దుఃఖకారియై
వినవిన సర్వదేశముల వెల్లడియయ్యె భయప్రదంబుగన్ 19

ఆ. పండితునకు దిక్కు ప్రభుఁడొక్కఁడే దిక్కు । మట్టిఱుంగ నిట్టి పట్టుపట్టి
సామిచెట్టసేయ నేముండుఁ బ్రతిసేయ । నంగలాయ్పటొక్కఁ దరయుఁదక్క. 20

కం. కాలంబిట్టిలఁ గడవఁగ । జాలిం బొందంగనైన శంకరుఁడేయా
పీశేర్పాటొనరిఁ చెఁగాఁ । బోలునవంగలిగె నొక్కఁ పొందిక దెదనన్ 21

ఉ. ఆపురబాహ్యదేశమున నధ్వసమీప మహీజమూలముం
బ్రాపుగఁ గొన్న పంగుఁడొక పాంథుఁడు బ్రాహ్మణవృద్ధపండితుం
డేఁ పుతొఱంగి యున్నటుల నేగ్వడి తత్పుర శేషవిప్రుల
న్దాపునఁ జేరఁగాఁ బిలిచి తత్ప్రభుధర్మమెఱుంగఁ గోరగన్. 22

చ. తెలిపిరి తేటతెల్లముగ దీనధరామరపండితాళికిం
గలిగిన దుస్థితుల్ప్రభునిఁ గానకిఁ కేడకొపొమ్మటంచు వే
పలికిరి గాని యామసలి బ్రాహ్మణుఁ డిట్టిసెపాటివారిచె
ట్టలువిని యెట్టులే కుదుఁగ దంగుదువారలబంధము కికన్. 23

మ. అనుకూలింపఁ బ్రయత్నమెల్లగకు నా ప్లోవంబు సిద్ధింపెడిం
గొనసాగంబటు విఘ్నమే యుపడినం గూటంబు నావారితో
డను నాకబ్బెడి నిట్టుచూచినను వాటంబిద్దియాఁ గానియా
తని యాస్థానముఁ జేయబెట్టొయునసే తద్ద్వ్యమీక్షించుడున్. 24

కం. తమవెల్ల నతని నొకపల । కము పైనిడి ప్రభుని మ్రోలఁ గనఁబఱచెదముం
చమరినయాసను వాగనఁ । బ్రముదంబుగ నాతఁడొవ్వఁ బనియున్నదచెన్. 25

శా. అష్టైశ్వర్యవిలాసియైన జనకుం డాస్థానముం జేరి యు
త్కృష్ట ధ్వంసన శిష్టగణులకా తగ్రికల్పిచారించుచో
నష్టావక్రమహామునీంద్రుఁడటువో నైనన్నదస్యాలిని
శ్చేష్టంగాంచిరి రాజునట్టేకనియెం జిత్తంబు రంజిల్లఁగన్. 26

సీ. ఎనిమిదివంకర లేర్పడ్డమేనున్నఁ, గదలమెదలలేని ముదిమియున్న
అస్పురుస్పురనఁగ దస్సినచొప్పున్న, బాధపాల్పఱచెడి వ్యాధియున్న
పదములిడఁగలేని పంగుతనంబున్న, వాక్పటుత్వములేని వైనమున్న
యొత్తితేఁబడినట్టి యోర్పాటొదవియున్నఁ, జూడనసహ్యమౌ జాడయున్న.

ఆ. నిగురుగప్పియున్న నిప్పుకణంబట్టు । బూతిలోననున్న యవ్వయట్టు
మానిలోని తేజమానమున్నఁ తోఁచె । జనకమనుజపతికి సాధుమతికి. 27

ఉ. తోడనె యర్ఘ్యపాద్యములతో నెదురేగి మహామునీంద్రుని
శ్వేతుకఁ బూజసేసి ప్రభ వించిన శంకరుఁడన్న భక్తిలోఁ
గూడఁగ నొద్దఁ జేరి మది కోర్కులు తీర్చు వటంచు నమ్మి చో
జాడనె వెంగి యిట్లనియె సంయమివర్యుఁడు రాజుతోడుతన్. 28

మ. ధరణీశా యిదియేమి! బ్రాహ్మణులనే దండింపఁగా నీతి!
వరయన్వారలు పాధిహైన్యమునని స్వర్థింపఁగాఁ బూనుటే
కొఱగానట్టిదటంచుఁ దెల్పుటకునీ క్రొత్తల్పుటెంతే? యిఁకా
దరమేరం దెవరయ్య నీదుకడ? నీ ధర్మంబ దెట్లుండెడిన్? 29

చ. అనవిగులొంది తెప్పటిలి వట్లయి రాజను మానితోడనా
యనృశపుఁబల్కు ధర్మవిధి యందు నివృత్తియొనర్పమంటివ
ట్లునుబొనరింప నేర్పడని లోపమెవాలనట్టులుంచెది
ద్దనియెడఁ జేసిచూపఁగల దార్ఢ్యము లేమియిఁ గొందు లోపమా. 30

కం. కాదే? నా, మునియనియెడి । దాఁ దెలియని దెల్ల నగును దప్పని దిద్దం
గాఁదగు నె? బుధులపలుకది । కాదావిర్వ్యాసు సేయఁ గానకయున్నన్? 31

చ. ఘనుఁడవు గాన నేఁటికిది కానివటంచుఁ దలంచినాఁడ వీం
కనుగలహీనులందఱును గాదది కాదిగియంచుఁ దాము నే
గనియనిరెల్లఁ దప్పనిన గ్రంథములన్ని వినాశమై భువి
న్మనుపములున్న లాభము స మంజసమైకి నుపట్టుసుమ్మిఁకన్. 32

తే. ఇద్దియంతెకుఁ గారణ విరావయగుట । స్థిరయశంబబ్బుఁ బొమ్మని తేటపఱపఁ
దప్పునైరించి నెలవిండి యొప్పికొందుఁ । దానవరాజునకుఁ దెల్పె మానివిభుఁడు. 33

మ. తగువారల్లగు రీతులం దెలుపఁద ధర్మోక్తినిక్కంబు కా
నగు నేమోః కనఁబడ్డ యెల్లరకుమా హాత్మ్యంబు రానేర్చునే?
తెగదద్దంచును బంధనంబుల నిడ ధర్మంబె? రాజోత్తమా!
నగ రేనిన్న ని? పండితాళి విడుమా న్యాయంబుఁ గాపాడుమా. 34

క. అనవుఁడు రాజు పండితుల నందఱ బంధవిమోచనంబు కా
వొనరిచి సారితోషికము లొప్పఁగ నిచ్చి తుమింపఁ గోరి కాం
చనిచి మునీంద్రుఁ గన్గొని మహాత్మ! యుదట్టిదయుండ నేర్చునే?
ఘనవాగుటిత్త్వహంకెమునఁ గాలిడునంత నెఱుంగనైనానోక! 35

అనవచ్చుఁ గానిపని కడే । నొనగూడు నెయుంచుచున్న దోకసందేహం
బన నేవినిముని యనియెడిఁ । గననీకట్లుంటకైన కారణమెదనన్. 36

ఏకువారాసుల నీదిరావచ్చును, గులగిరులుబ్బాచ్చంబుఁ గొట్టవచ్చు

మొక్కలిన్నియటంచు లెక్కింపఁగావచ్చుఁ, దరుపర్ణములసంఖ్య నెఱుఁగవచ్చు
వర్షధారలనైన నవ్వడిగణింపఁగవచ్చు, నాకాశవివరంబు నరయవచ్చు
ఈభూమినిమ్ముగ్గ నెఱుఁగఁద్రవ్వఁగవచ్చు, వాయువింతనిలెక్కవేయవచ్చు
తే. గానిపరమార్థ మెఱుఁగఁగ మానవునికి । సాధ్యమే?యన్నలోకోక్తి సరణిఁబట్టి
యీవిటందువు తెలియమీ యావివరము। తగినగురుశిష్యులైన నేమగునొ దాన 37

సీ. అశ్వంబు నెక్కఁగ నంకెమందడుగిడి, యింకొంటఁగాల్వేట్టు నింతలోన
దేవపూజకు విరుత్తేఁబోయి చేసాచి, [తొడిమెనుగుసుమంబు తునుచులోన
గుఱిఁగనివింటను శరమునుసంధించి, వెనుకకులాగియు విడుచులోన
తన్నుఁబిల్చినయట్లు సన్న నెఱింగియు, నందులకై పల్కునంతలోన
తే. సరగునంగిన్నమూసియుఁ దెఱచులోన । వడిగజేరిబ్బున్చిటికెనువైచులోనఁ
దత్త్వమంతయుఁదెలుపంగఁ దరముకాదె? ఇద్ది తెలుపంగనున్నట్టిసుద్ధి యద్ది. 38

చ. అనవినిదీనుఁడై జనకుఁ డంజలిచేసిమహాత్మ!నీవెయా
పనిఁబడశక్తిమంతుఁడవు ప్రాజ్ఞుఁడవిట్లితరుల్సమర్థులే?
ననుఁదరియింపఁజేయుమన నమ్మితివీవటు లేనునమ్మినే
యనువగులెమ్మరణ్యమున నట్లొవగూడుటమేలనంగనే 39

వ. మితపరివారముంగొనుచు మేదినినాథుఁడురమ్యఘోటకా
న్వితుఁడయిసాగబల్లపయి వెన్కటియట్లులెయుంచిభూసురు
ల్యతిఁగొనిపోఁగనట్టడవి కట్టులఁజేరిరిమౌనియాజ్ఞఁద
త్పతివనుపంగనెల్లరుప దంపడియిండ్లకుఁజేరిరచ్చటన్. 40

తే. బల్లయొక్కటిదానిపై నల్లయతియు । అశ్వమొక్కటిచెంగట నధిపతియును
దక్కనింకేరులేనట్టి తఱివిభుండు । మునికిఁబ్రణమిల్లి బోధింపుమనఁగనుఁగొని. 41

ఉ. ఐతివెసాదుశిష్యుఁడవ? హైనసుదక్షిణయేమియిత్తు?నా,
నాతనుమానరాజ్యముల నారతమీవుయథేచ్ఛ నేలఁగాఁ
బ్రీతినొసంగినాఁడనని యక్కనుబత్తినిబట్టిమోడిచెం
శతులువమాసెఁగన్నులెటఁ జేరెనొమౌనియతండొకండెకాన్. 42

కం. దినమదికేయిరయునింకొక । దినముసేయియునుజరిగెఁ దెఱవఁడుకన్ను
ల్జనపతినిలిచినయట్టులె । కనవింతగవిగ్రహంబు గతినట్లుండెన్. 43

ఆ. అందునాఁడులాయె ఆఁడురాఁడాయెనే । ముందుఁగార్యమనుచు నూరనున్న
దండిమంత్రిముఖులు తామెల్లవెల్వడి । వచ్చికాంచియంద అచ్చెరువడి 44

మ. పిలువంబల్కఁడె! కన్నులందెఱవఁడే! పెట్టండెకాలీకదం!
దలఁపండే తనవారలిందఱటుల సైన్యంబుతోరాకడం!

గలఁడో లేఁడో కా వానియందుఁ దలఁపం గానైననూనండె! యా
కలియున్నిద్దరయైన లేదెఱుఁగఁ జేఁకాలంబు లెంతాయెనో! 45

ఉ. అనికొనియమ్మునీశ్వరుఁడ దంతకుఁ గారణమాతఁడేడనుం
గనఁబడఁడేమి? పంగుఁడయొ? కండయొ? లేగనో! కానవచ్చిన
న్మనవిభునిట్లు కూర్చి నశ్రమంబునకిబ్బడిచేర్చి నంగదా
మనమనముల్సహించుననిపానిని రోసియతండు చిక్కమిన్ 46

ఆ. బల్లమీఁదజనులఁ బవ్వళింపఁగఁ జేసి । పస్తుపడియునిలిచి పతినిఁగొలిచి
యున్న ఘోటకంబు మన్ననఁదోఁగొని । చేరిరిల్లుమిగుల జింతతోడ 47

శా. తన్నారీమణిముఖ్య బంధుతతియుం దద్వైద్యసాహాయ్యసం
పన్నత్వంబున నెన్నియో తెఱఁగుల న్నాగా చికిత్సల్మహో
పన్నుల్తామయి చేసినం గనులువిప్పం బోఁడు మాటాడఁడే
మన్ననేమని సుమంతరోఁగడపఁడా హా! వ్యాధియా? యిద్దినాన్ 48

కం. అదిరోగము కాదిఁక నా । ముదుసలిశాపందొనర్చు । మోసంబనుచు
న్విదితఁబాడునతని నే । వెదకిరి భటుఁడొద్దు తెచ్చి విడిచెనటేనిన్ 49

చ. కనుఁగొని తన్మునీంద్రుఁ బలుకష్టములం బడి పంగనెంచిర
ట్లొనరుపనైన రాజునకు నెగ్గడఁబాయదె వీనిచేతనే
పనిఁగొని పిమ్మటం దగున పాయము మొనర్తమటంచు నిశ్చయిం
చి వకడఁ కన్మదిన్నిలిపి చేసిరివిన్నపమిట్లు వానితోన్ 50

కం. సామీ! నిన్నటిగోలె । నామునుపరిక నఁడుతినఁడు మనవులు వినఁడే!
మీమాహాత్మ్యమ్మున బా । గౌమార్గమొనర్పుమయ్య యష్టావక్రా! 51

చ. అనవుఁడు వానిపిల్చెఁ బతి యయ్యయటంచును లేచె; భోజ్యము
ల్తినుమన నారగించెనతి తృప్తిగ; రాజ్యము నేలికొమ్మన,
న్మునివర! రాజ్యమెక్కడిది? మోసపడం, దనుమాన రాజ్యము.
ల్నినుఁగొనుమంటి; నీయువియ; నీపనుపొక్కఁడె నాకు దిక్కఁగన్, 52

ఆ. అనమె వానితనదు మనమున నుప్పొంగి । యుత్తమాధికారి వుర్వినీవ,
యనుచు జనకుఁ శిరము నందును హస్తముఁ । జేరుపఁగ నెరాజు తీరుపందె 53

కం. అంతం బ్రశ్నించెధరా । కాంతుఁడు జ్ఞానంబు నొందు కాంతను మునియా
వంతగనుత్తరమీఁబతి । వింతగు తత్త్వంబు దాన వివరింపఁగనెన్ 54

అష్టావక్రగీతలు.

ప్రథమ ప్రకరణము.

ఆత్మానుభవోపదేశ వర్ణనము.

జనకః॥ శ్లో॥ కథంజ్ఞానమవాప్నోతి । కథంముక్తిర్భవిష్యతి
వైరాగ్యంచకథంప్రాప్య । మేతద్బ్రూహిమమప్రభో॥

కం. జ్ఞానం బెట్లులభించును । దానెట్టులముక్తికలుగుఁ దద్వైరాగ్యం
బేనెట్టులందఁగలనో । మౌనీంద్రా! తెల్పఁగదవె మమతలువాపన్ 55

అష్టావక్రః 2 శ్లో॥ ముక్తిమిచ్ఛసిచేత్తాత । విషయాన్విషవత్త్యజ
క్షమార్జవదయాతోష । సత్యంపీయూషవద్భజ॥

తే. బిడ్డ! నీకునుముక్తిపైఁ బ్రేమమున్న । విషముమైనెంచివిడుమన్ని విషయములను
సత్యమార్జవముముదంబుక్షమయుదయయు।భక్తిభజియింపుమమృతంబుభాతినమ్మి

3 శ్లో॥ నపృథ్వీనజలంనాగ్ని । ర్నవాయుర్ద్యౌర్నవాభవాన్
ఏషాంసాక్షిణమాత్మానం । చిద్రూపంవిద్ధిముక్తయే॥

ఆ. కావునీవుభువివి గాద్వవుజలమవు । అగ్నివాకసమవు నన్నిటికిని
సాక్షివై వెలుంగు చక్కనిచిద్రూప । మీవటంచుఁదెలియు మిదియెముక్తి 57

4 శ్లో॥ యదిదేహంపృథక్కృత్య । చితివిశ్రామ్యతిష్ఠసి
అధునైవసుఖీశాంతో । బంధముక్తోభవిష్యసి॥

ఆ. చిత్తుమేనినుండి యెత్తియాకడనిల్పి । యూరకేమినాక యుందువేని
పరమసుఖముశాంతి బంధముక్తియునీకు । దానఁగల్గుసుమ్మి మానవేంద్ర 58

5 శ్లో॥ నత్వంవిప్రాదికోవర్ణో । నాశ్రమీనాక్షగోచరః
అసంగోసినిరాకారో । విశ్వసాక్షీసుఖీభవ॥

ఆ. విప్రముఖ్యవర్ణ భేదమాశ్రమములే । దీవగోచరుండ వింద్రియముల
కగుదసంగుఁడవుని రాకారుఁడవువిశ్వ । సాక్షివీవెసుఖముచాలఁగనుము 59

6 శ్లో॥ ధర్మాధర్మౌసుఖందుఃఖం । మానసానినతేవిభో
నకర్తాసినభోక్తాసి । ముక్తఏవాసిసర్వదా॥

ఆ. నయమునయముసుఖము భయదదుఃఖముమాన । సికములవ్వినిన్నుఁ జెందవన్న!
కర్తవీవుకావు కావీవుభోక్తవు । న్ముక్తుఁడవెకదయ్య మూలమరయ 60

7 శ్లో॥ ఏకోద్రష్టాసిసర్వస్య । ముక్తప్రాయోసిసర్వదా
అయమేవహితేబంధో । ద్రష్టారంపశ్యసీతరం॥

ఆ. అన్నిటికిని ద్రష్ట వరయ నీ వొక్కండ । వై యుముక్తివంది యలరు నీవు
ద్రష్టయింకొకండు తనదు నంచని కొంట । బంధకంబు మిగుల బాధకంబు 61

8 శ్లో॥ అహంకర్తేత్యహంమాన । మహాకృష్ణాహిదంశితః
నాహంకర్తేతివిశ్వాసా౽ । మృతంపీత్వాసుఖీభవ॥

ఆ. కర్త నేనటంచుఁ గ్రాలు నహంకృతి । కాలసర్పమకట కఱచెఁగదర
కానుసుమ్మి నేను కర్తనన్నమ్మిక । యమృతమట్టు త్రావి యగుము సుఖివి 62

9 శ్లో॥ ఏకోవిశుద్ధబోధోహ । మితినిశ్చయవహ్నినా
ప్రజ్వాల్యాజ్ఞానగహానం । వీతశోకస్సుఖీభవ॥

ఆ. నిర్మలుండ నొకఁడ నే బ్రహ్మమని నమ్మి । అట్టినమ్మకంబు నగ్నిఁజేసి
వరాఘ్యకాననమ్ము మాడ్చి నవీతశో । కుండవగుదు సౌఖ్య ముందు నీవు! 63

10 శ్లో॥ యత్రవిశ్వమిదంభాతి । కల్పితంరజ్జుసర్పవత్
ఆనందపరమానంద । స్సబోధ స్త్వంసుఖంచర॥

ఆ. త్రాఁడు పామటంచుఁ దలఁచినట్లుగు బ్రహ్మ । మందు విశ్వమున్న యనువు నెన్న
అరయ నీవె సుమ్మి యా పరమానంద । వస్తురూప మొప్పు వాఁడవనఘ! 64

11 శ్లో॥ ముక్తాభిమానీ ముక్తోహి । బద్ధోబద్ధాభిమాన్యపి
కింవదంతీహసత్యేయం । యామతిస్సాగతిర్భవేత్॥

తే. ముక్తుఁడను దానెయనికొన్న ముక్తుఁడెయగు ।
బద్ధుఁడను దానటంచెన్న బద్ధుఁడెయగు ।
లోకసామ్యమ్ము దీనికి లోటాదవునె? ।
మతియెదొప్పునో వానికా గతియునదియె ॥ 65

12 శ్లో॥ ఆత్మాసాక్షీవిభుఃపూర్ణ । ఏకోముక్తశ్చిదక్రియః
అసంగోనిస్పృహశ్శాంతో । భ్రమాత్సంసారవానివ॥

ఆ. ఆత్మ పూర్ణుఁడొకఁడు సాక్షి విభుండును । అక్రియుండసంగుఁ డస్పృహుండు
జ్ఞాని ముక్తుఁడింక - శాంతుండు సంసారి । పగిది నుండు లేని భ్రాంతివలన 66

13 శ్లో॥ కూటస్థంబోధమద్వైత । మాత్మానంపరిభావయ
ఆభాసోహంభ్రమంముక్త్వా । భావంభాహ్య మథాంతరం॥

ఆ. బయటలోనగాదవు భ్రాంతినాభాసుండ । నేనటంచుఁదలఁప నెన్నఁడుండి
అద్వయుండనాదు నాదుఁగూటస్థుండ । నాదుజ్ఞానినంచు నరయుమయ్య 67

14శ్లో॥ దేహాభిమానపాశేన । చిరంబద్ధోసిపుత్రక
బోధోహంజ్ఞానఖడ్గేన । తన్నిఃకృత్యసుఖీభవ॥

ఆ. కట్టువడితివత్స! కడుదొడ్డదేహాభి । మానపాశమునను నేనుబ్రహ్మ
మనెడిజ్ఞానఖడ్గ మనువుగఁ గైకొని । దానిఁగోసిసుఖము దూనుమింక 68

15శ్లో॥ నిస్సంగోనిష్క్రియోసిత్వం । స్వప్రకాశోనిరంజనః
అయమేవహితేబంధ । స్సమాధిమనుతిష్ఠసి॥

ఆ. స్వప్రకాశుడఁవును సంగరహితుఁడవు । అలనిరంజనుండ వక్రియుఁడవు
ఇట్టినీకుఁదగునె యీసమాధిస్థితి? । కాదెయిదియెబంధ కంబునీకు? 69

16శ్లో॥ త్వయావ్యాప్తమిదంవిశ్వం । త్వయిప్రోతంయథార్థతః
శుద్ధబుద్ధస్వరూపస్త్వం । మాగమఃక్షుద్రచిత్తతాం॥

తే. జగమునీచేతవ్యాప్తమౌఁ జాలవఱకుఁ । జక్కఁగాఁజూడనీయందె సంగుచుండు
శుద్ధబుద్ధస్వరూపివే బద్ధుఁడవయి । హీనచిత్తమ్ముమానుట మానితమ్మె? 70

17 శ్లో॥ నిరపేక్షోనిర్వికారో । నిర్భరశ్శీతలాశయః
అగాధబుద్ధిరక్షుబ్ధో । భవచిన్మాత్రవాసనః॥

ఆ. ఏయపేక్షలేక యేవికృతియులేక । పీతభరుఁడవైయు శీతలాశ
యంబగాధబుద్ధి యక్షోభముంగల్గి । యుండుజ్ఞానవాస నుండవగుచు. 71

18శ్లో॥ సాకారమనృతంవిద్ధి । నిరాకారంతునిశ్చలం
ఏతత్తత్త్వోపదేశేన । నపుర్భవసంభవః॥

ఆ. అనృతమయ్యతెలియ సాకారమిఁకనిరా । కారమచలమగును గదునిజంబు
ఇట్టితత్త్వసార మెఱిఁగిననీకును । మరలజన్మమెత్త మానునన్న! 72

19శ్లో॥ యథైవాదర్శమధ్యస్థే । రూపేంతఃపరితస్తుసః
తథైవాస్మిన్శరీరేంతః । పరితఃపరమేశ్వరః॥

ఆ. ముకురమర్వమందు ముద్దుగాఁబ్రతిబింబ । మలరునఖిలమందు నమరునట్లు
అట్టులీశరీర మందాత్ముఁడొప్పెడిఁ । దగులకుందు దేనిఁ దానిజంబు. 73

20శ్లో॥ ఏకంసర్వగతంవ్యోమ । బహిరంతర్యథాఘటే
నిత్యంనిరంతరంబ్రహ్మ । సర్వభూతగణేతథా॥

ఆ. బయటలోననొక్క పగిదినాకాశంబు । ఘటమునందునిఖిల గతమగుఁగద
అట్టెబ్రహ్మమందు నంతరమేలేక । నిత్యమగుచుభూత నిచయమందు. 74

ద్వితీయ ప్రకరణము.

ఆత్మానుభవోల్లాసము

జనకః. 1 శ్లో॥ అహోహానిరంజనశ్శాంతో । బోధోహంప్రకృతేఃపరః
ఏతావంతమహంకాలం । మోహేనైవవిడంబితః॥

తే. అహహా! ప్రకృతికిఁ బరుఁడని రంజనుండ । నేను శాంతుండబ్రహ్మంబ నేనయైయు
మోహవశమునఁదెలియక మోసపడితిఁ । గడచెవ్యర్థంబుగానింత కాలమకట 75

2శ్లో॥ యథాప్రకాశయామ్యేకో । దేహమేనంతథాజగత్
అతోమమజగత్సర్వ । మథవానచకించన॥

ఆ. ఎట్టులీశరీర మేనేయలర్తునో । యట్లెజగము నెల్ల నలరనుంతుఁ
గానవాదెకాదె కలజగమంతయు । లేదటన్న నేమి లేదనున్న 76

3శ్లో॥ సశరీరమహోహావిశ్వం । పరిత్యజ్యమయాధునా
కుతశ్చిత్కౌశలాదేవ । పరమాత్మావిలోక్యతే॥

తే. కలశరీరమ్ముతోడజగమ్ము నెటనో । నిలిపియెట్లోలభించునీ నేర్పుకలనఁ
గనుచునున్నాఁడఁబరమాత్మననుపమానమ।నహహానానిస్తులానంద మరయవశమె?

4శ్లో॥ యథానతోయతోభిన్నా । స్తరంగాఃఫేనబుద్బుదాః
ఆత్మనోనతథాభిన్నం । విశ్వమాత్మవినిర్గతం॥

ఆ. అలలునురుగుబుగ్గ లంబుభాగంబులై । వేఱుగానియట్టి విధముగాను
పరగువిశ్వమెల్లఁ బరమాత్మభాగంబె । భిన్నమన్నసన్న మెన్నసున్న 78

5శ్లో॥ తంతుమాత్రోభవేదేవ । పటోయద్వద్విచారితః
ఆత్మతన్మాత్రమేవేదం । తద్వద్విశ్వంవిరాజితం॥

ఆ వరుసఁగనఁగనైన వస్త్రంబులన్నియు । నూలుపోఁగకాదె యోలినరయ?
అట్టెకానిపించు నఖిలజగత్తుతా । నాత్మమగును గాకయన్యమేది? 79

6శ్లో॥ యథైవేక్షురసేక్లృప్తా । తేనవ్యాప్తైవశర్కరా
తథావిశ్వంమయిక్లృప్తం । మయావ్యాప్తంనిరంతరం॥

ఆ పంచదారచెఱకు పాలనుమున్నండి । దానవ్యాప్తమయ్యెఁ దద్విధమున
ఆయెజగమునున్న నాయందు నాచేత । వ్యాప్తమై వెలుంగు వైనమిదియె 80

7శ్లో॥ ఆత్మాఽజ్ఞానాజ్జగద్భాతి । ఆత్మజ్ఞానాన్న భాసతే
రజ్జ్వజ్ఞానాదహిర్భాతి । తజ్జ్ఞానాద్భాసతేనహి

ఆ త్రాఁడెఱుఁగనపుడు త్రాఁచవైతోఁచును । త్రాఁడెఱింగినపుడు త్రాఁచులేదు
ఆత్మ యెఱుఁగనప్పు డఖిలజగంబొప్పు । నాత్మ యెఱింగినప్పు డడఁగుజగము 81

8శ్లో॥ ప్రకాశో మేనిజంరూపం । నాతిరిక్తోఽస్మ్యహంతతః
యదాప్రకాశతేవిశ్వం । తదాహంభాసఏవహి॥

ఆ ఎపుడు వెలుఁగుచుండు నేర్పాటుకలవాఁడ । దానిమానలేను గాన నేను
జగము వెలుఁగునట్టి సరణిని వెనుబట్టి । తనరుచుండువాఁడ దానిజాడ 82

9శ్లో॥ అహోవికల్పితంవిశ్వ । మజ్ఞానాన్మయిభాసతే
రూప్యంశుక్తౌఫణీరజ్జౌ । వారిసూర్యకరేయథా॥

ఆ. తెలివిలేమిచేతఁ దలఁకిరిఁదు లెక్కనా । యందు వెలుఁగు విశ్వ మకటవింత!
వెండిశుక్తి నీర మెండమావులఁ బాము । త్రాఁటఁ దోఁపనైనతరబడిగను 83

10శ్లో॥ మత్తోవినిర్గతంవిశ్వం । మయ్యేవలయమేష్యతి
మృదికుంభోజలేవీచిః । కనకేకటకంయథా॥

ఆ ఏనమర్పనైన యీవిశ్వమెల్లనా । యందెలయముపొందుఁ జందమిదియె
కడవమట్టియందుఁ గటకంబు బంగరు । నందునలజలంబు నందుఁబోలె. 84

11శ్లో॥ అహోఽహంనమోమహ్యం । వినాశోయస్యనాస్తిమే
బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతం । జగన్నాశేఽపితిష్ఠతః॥

తే. అహహ నేనానమస్కార మల్లనాకు । నాకులేదెట్టులైనవి నాశమెపుడు
బ్రహ్మమొదలుకొని తృణము వఱకునున్న । విశ్వమెల్లనశించిన వెలుఁగువాఁడ

12శ్లో॥ అహోఽహంనమోమహ్య । మేకోఽహందేహవానపి
క్వచిన్నగంతానాగంతా । వ్యాప్యవిశ్వమవస్థితః॥

తే. అహహ నేనానమస్కారమల్లనాకు । ఒడలుధరియించియున్న నేనొక్కఁడఁగద
రాకడలుపోకడలు నేని రాకరించి । విశ్వవిశ్వంబువ్యాపించి వెలుఁగువాఁడ. 86

13శ్లో॥ అహోఽహంనమోమహ్యం । దక్షోనాస్తీహమత్సమః
అసంస్పృశ్యశరీరేణ । యేనవిశ్వంచిరంధృతం॥

తే. అహహ నేనానమస్కార మల్లనాకు । మత్సముండుసమర్థుండు మఱికలండె?
అరయనామేనితోడనే మంటకుండి । యీజగంబెల్లెడలధరి యింతుఁగాదె? 87

14శ్లో॥ అహోఽహంనమోమహ్యం । యస్యమేనాస్తికించన
అథవాయస్యమేసర్వం । యద్వాఙ్మనసగోచరం॥

తే. అహహ నేనానమస్కార మల్ల నాకు । ఇంచుకైనను నాకు లే దేదికూడఁ
గోరికో నింద్రియములకు గోచరించు । నద్ది సర్వమ్ము నాయదే యైనవాఁడ. 88

15శ్లో॥ జ్ఞానంజ్ఞేయంతథాజ్ఞాతా । త్రితయంనాస్తివాస్తవం
అజ్ఞానాద్భాతియత్రేదం । సోఽహమస్మినిరంజనః॥

తే. తెలివి తెలియంగఁదగినది తెలియువాఁడు । ఎన్న నీమూఁడు లేకుంట యే నిజంబు
తెలివిలేమిచే నిది వెలయుచున్న । నదినిరంజనవస్తువౌ నట్టి నేన. 89

16శ్లో॥ ద్వైతమూలమహోదుఃఖం । నాన్యత్తస్యాస్తిభేషజం
దృశ్యమేతన్మృషాసర్వం । ఏకోఽహంచిద్రసోఽమలః॥

తే. అహహ ద్వైతము! తజ్జ్ఞానమరయ దుఃఖ । కరము దానికి మందొండు కలుగ దెన్నఁ
గానవచ్చునదిద్దెల్లఁ గల్ల కల్ల । నేనయొక్కండఁ జిద్రస నిర్మలుండ. 90

17శ్లో॥ బోధమాత్రోఽహమజ్ఞానా । దుపాధిఃకల్పితోమయా
ఏవంవిమృశతోనిత్యం । నిర్వికల్పేస్థితిర్మమ॥

ఆ. బ్రహ్మమైన నేను మాయవల్ల నుపాధిఁ । గలుగఁజేసి యిట్లు గాంచుచుంటి
సతతమీవిమర్శ సన్నాహమమరిన । నిర్వికల్పమందు నేవసింతు. 91

18శ్లో॥ నమేబంధోఽస్తిమోక్షోవా । భ్రాంతిశ్శాంతానిరాశ్రయా
అహోమయిస్థితంవిశ్వం । వస్తుతోనమయిస్థితం॥

తే. అహహ యీజగమెల్ల నా యందుఁ గలదె । అరయ వాస్తవమిసుమంత యైన లేదు
లేదు బంధమ్ము మోక్షమ్ము లేదు నాకు । శాంతమయ్యె నిరాశ్రియ భ్రాంతియెల్ల.

19శ్లో॥ నశరీరమిదంవిశ్వం । నకించిదితినిశ్చితం
శుద్ధచిన్మాత్రఆత్మాచ । తత్కస్మిన్కల్పనాధునా॥

తే. ఈశరీరంబు నీవిశ్వ మెంచిచూడ । ఒక్కరవ్వంతయును లేదు నిక్కమిద్ది
శుద్ధచిన్మాత్రమగు నాత్మ సుమ్మి నేను । ఇట్టినాకేటికుండునీ పట్టిసృష్టి? 93

20శ్లో॥ శరీరంస్వర్గనరకౌ । బంధమోక్షౌభయంతథా
కల్పనామాత్రమేవైత । త్కింమేకార్యంచిదాత్మనః॥

ఆ. మేను స్వర్గసుఖము మైనవనారకభీతి । బంధమోక్షములని భ్రాంతిపడుట
ఇవ్వియెల్ల సృష్టి కేర్పడ్డవే కాని । యేఁ జిదాత్మనగుట వేల నాకు? 94

21శ్లో॥ అహోజనసమూహేఽపి । నద్వైతంపశ్యతోమమ
అరణ్యమివసంవృత్తం । క్వరతింకరవాణ్యహం॥

తే. కానరెండవవస్తువుఁ గాననాకు । జనసమూహంబు వెలసిన ఘనపురంబు
వనమునొక్కటెయయ్యెను వఱలుచుండు । ఏడ నేమాస్థఁ జెందఁగల్గుఁడ నేను? 95

22శ్లో॥ నాహందేహోనమేదేహో । జీవోనాహమహంహిచిత్
అయమేవహిమేబంధ । ఆసీద్యాజీవితేస్పృహా॥

ఆ. మేను నేనుగాదు మేను నాకును లేదు । కాదు ప్రాణమౌదు ఘనచిదాత్మ
జీవితేచ్ఛ నాదు భావంబునందున్న । నాకు బంధమిదియె కాకఁ కేమి? 96

23శ్లో॥ అహోభువనకల్లోలై । ర్విచిత్రైర్ద్రాక్సముత్థితం
మయ్యనంతమహాంభోధౌ । చిత్తవాతేసముద్యతే॥

ఆ. అంతులేనియుదధి నైననాయందును । జిత్తమనెడివాయు వెత్తిపిన
అహహ లోకపాళి యలలయి కాన్పించుఁ । జెప్పఁగిప్పగొప్ప చొప్పిదొప్ప 97

24శ్లో॥ మయ్యనంతమహాంభోధౌ । చిత్తవాతే ప్రశామ్యతి
అభాగ్యాజ్జీవవణిజో । జగత్పోతో వినశ్వరః॥

ఆ. అంతులేనియుదధి నైననాయందును । జిత్తమనెడివాయు వొత్తిగిలిన
భాగ్యహీనుఁడైన ప్రాణవణిక్కుకు । లోకనౌక వీఁక లోనడంగు 98

25శ్లో॥ మయ్యనంతమహాంభోధా । వాశ్చర్యంజీవవీచయః
ఉద్యంతిఘ్నంతిఖేలంతి । ప్రవిశంతిస్వభావతః॥

ఆ. అంతులేనియుదధి నైననాయందును । వింతగాను ప్రాణవీచికాళి
ఉద్భవిల్లునడఁగు నొప్పుగానాడును । చేరు నైజముగనె తిరిదెకద 99

తృతీయప్రకరణము.

ఆ క్షే ప ద్వా రో ప దే శ ము.

అష్టావక్రః। 1శ్లో॥ అవినాశినమాత్మాన । మేకంవిజ్ఞాయతత్త్వతః
తవాత్మజ్ఞస్యధీరస్య । కథమర్థార్జనేరతిః॥

ఆ. ఒక్కఁడాత్మనాశ మొందదటంచును । దత్త్వమునెఱింగి తజ్జ్ఞుఁడవగు
ధీర! నీకునెట్టు కోరంగఁగనుపట్టు । ధనముఁగూర్పనైన పనికిఁ గానఁ? 100

2శ్లో॥ ఆత్మాజ్ఞానాదహోప్రీతి । ర్విషయభ్రమగోచరే
శుక్తేరజ్ఞానతోలోభో । యథారజతవిభ్రమే॥

తే. ముత్తెపుఁజిప్పనెఱుఁగనిమూఢమతికి । వెండియనుభ్రాంతియందాసవెలసియుండు
ఆత్మనెఱుఁగనివానికి నట్టిభ్రమను । గోచరించెడివిషయములాకర్షించుఁదోను పు101

3శ్లో॥ విశ్వంస్ఫురతియత్రేదం । తరంగాఇవసాగరే
సోహమస్మీతివిజ్ఞాయ । కిందీనఇవధావసి॥

ఆ. అబ్ధియందుఁదరగ లట్టులీవిశ్వము । దేనఁదోఁచునట్టి దైనవస్తు
వేనయగుదునంచు నెఱుఁగుదువేకద । దీనుమైమెలంగ నూను ఓల? 101

4శ్లో॥ శ్రుత్వాపిశుద్ధచైతన్య । మాత్మానమతిసుందరం
ఉపస్థేత్యంతసంసక్తో । మాలిన్యమధిగచ్ఛతి॥

ఆ. తామనోహరుండు తగుశుద్ధచైతన్య । మనియెవినియుఁదోడ నంటియున్న
బంధనములువిడమి మాలిన్యముంబొందుఁ । బొలఁతిచెలిమిమెలఁగు బలిమివలన.

5శ్లో॥ సర్వభూతేషుచాత్మానం । సర్వభూతానిచాత్మని
మునేర్జానతఆశ్చర్యం । మమత్వమనువర్తతే॥

ఆ. తానుసర్వభూత తతియందునున్నట్టు । లవ్వియుఁదనయందు నమరునట్టు
ఎఱుఁగునట్టిమునికి దేమియాశ్చర్యమో । మమతవర్తనమున నమరియుండు. 104

6శ్లో॥ ఆస్థితఃపరమాద్వైతం । మోక్షార్థేపివ్యవస్థితః
ఆశ్చర్యంకామవశగో । వికలఃకేలిశిక్షయా॥

తే. అసలుతాఁబరమాద్వైత మనుసరించు । మోక్షపదవినపేక్షించి ముచ్చటించు
అచ్చెరువుగాఁగఁగామపు మచ్చునఁబడి । సమయువికలతఁగేలిశిక్షలకులోఁగి.

7శ్లో॥ ఉద్భూతంజ్ఞానదుర్మిత్ర । మవధార్యాతిదుర్బలః
ఆశ్చర్యంకామమాకాంక్షే । త్కాలమంతమనుశ్రితః॥

ఆ. జ్ఞానవైరియగుచుఁ గలిగినకామంబుఁ । దెలిసికొనియుఁదగిన బలిమిలేమిఁ
గాలగతినిబడియుఁ గాంక్షించిదానినే । యనుసరించుమనుజుఁడచ్చెరువుగ.106

8శ్లో॥ ఇహాముత్రవిరక్తస్య । నిత్యానిత్యవివేకినః
ఆశ్చర్యంమోక్షకామస్య । మోక్షాదేవవిభీషికా॥

తే. ఐహికాముష్మికసుఖంబు లాసపడక । ఆత్మజగమునెఱింగిన యల్లజ్ఞాని
కమరుఁగోరికముక్తికేమచ్చెరువుకా! దానికైయేభయంబిఁకా తనికిఁదనరు, 107

9శ్లో॥ ధీరస్తుభోజ్యమానోపి । పీడ్యమానోపిసర్వదా
ఆత్మానంకేవలంపశ్య । న్నతుష్యతినకుప్యతి॥

ఆ. భోగిరైనఁగాని రోగిరైనను గాని । ధీరుఁడెల్లయెడలఁ దీరుపంది
అచలదృష్టిఁజూడ నాత్మనుదనుగను । ముదముఁలేదుకోప మొదవఁబోదు. 108

10శ్లో॥ చేష్టమానంశరీరంస్వం । పశ్యత్యన్యశరీరవత్
సంస్తవేచాపినిందాయాం । కథంక్షుభ్యేన్మహాశయః॥

ఆ. పనులొనర్చుచుండు తనశరీరంబుఁదా । నన్యదేహమట్లు లరయుజ్ఞాని
స్తుతికిమెప్పునొప్ప యతినిందకొందుఁడె । దిట్టకట్టిపట్టు పుట్టదట్టె? 109

11శ్లో॥ మాయామాత్రమిదంవిశ్వం । పశ్యన్విగతకౌతుకః
అపిసన్నిహితేమృత్యౌ । కథంత్రస్యతిధీరధీః॥

ఆ. ఈజగముహులీక్కి యేమిలేనిదయని । ఉత్సహింపకకను చుండునతఁడు
అల్ల మరణకాల మాసన్నమైనను । దలఁకఁడులుకఁడలరు బలమువలన. 110

12శ్లో॥ నిస్స్పృహంమానసంయస్య । నైరాశ్యేపిమహాత్మనః
తస్యాత్మజ్ఞానతృప్తస్య । తులనాకేనజాయతే॥

ఆ. ఏమహాత్ముఁడెడఁద నెసఁగడుమోక్షముం । గూడ దలఁపఁగోరఁ జూడఁడట్టి
దిన్యమైనజ్ఞాన తృప్తికలానికి । నేనినైనమాన మానసానె. 111

13శ్లో॥ స్వభావాదేవజానానో । దృశ్యమేతన్నకించన
ఇదంగ్రాహ్యమిదంత్యాజ్యం । సకింపశ్యతిధీరధీః॥

ఆ. కానవచ్చునట్టి యీనిఖిలజగంబు । నైజముగనెలేని యోజనమ్మ
జ్ఞానియేలయిద్ది కావలెవలదిద్ది । యంచుమనమునందు నాసఁజెందు? 112

14శ్లో॥ అంతస్త్యక్తకషాయస్య । నిర్ద్వంద్వస్యనిరాశిషః
యదృచ్ఛయాగతోభోగో । నదుఃఖాయనతుష్టయే॥

ఆ. విడువఁబడినరాగ వికృతియునద్వంద్వ । భావమాసలేమి పరగుజ్ఞాని
కనుభవింపనైన వచ్చియువిప్రాప్తింప । లేదుదుఃఖమట్లె లేదుసుఖము. 113

చతుర్థ ప్రకరణము.

శిష్యప్రోక్తానుభవోల్లాసము.

1శ్లో॥ హంతాత్మజ్ఞస్యధీరస్య । ఖేలతోభోగలీలయా
నహిసంసారవాహీకై । ర్మూఢైస్సహసమానతా॥

ఆ. భోగలీలనాఁడు పొందికకలధీర । వరునకాత్మవేది కరయఁదీటు
సారమేమిలేని సంసారమునుమోయఁ । గూడుమూఢుతోడఁ గుదురునెకట? 114

2శ్లో॥ యత్పదంప్రేప్సవోదీనా । శ్శక్రాద్యాస్సర్వదేవతాః
అహోతత్రస్థితోయోగీ ।నహర్షముపగచ్ఛతి॥

ఆ. దీనులింద్రముఖ్య దేవతలుంగూడ। నేపదంబునంద నిచ్చగింత్రొ
ఆపదంబునందె యొగడియోగికి । హర్షమింతలేదె!యౌరవింత! 115

3శ్లో॥ తద్జ్ఞస్యపుణ్యపాపాభ్యాం । స్పర్శోహ్యంతర్నజాయతే
నహ్యాకాశస్యధూమేన । దృశ్యమానాపిసంగతిః॥

ఆ. పొగనభంబునందు నగపడునంతటఁ । గానియద్దియిద్ది కలియదటులె
పుణ్యపాపములను బొనరించుఁదత్త్వజ్ఞుఁ । డల్లవానిఫలము నందఁడెందు. 116

4శ్లో॥ ఆత్మైవేదంజగత్సర్వం । జ్ఞాతంయేనమహాత్మనా
యదృచ్ఛయావర్తమానం । తన్నిషేద్ధుంక్షమేతకః॥

ఆ. ఏమహాత్ముఁడాత్మ యేవిశ్వమంతయు । ననుచుఁదెలియునతఁడు పనులొనర్ప
విధినిషేధములను వివరింపఁబూనఁగా । నెవ్వఁడైననుండు నేజగాన? 117

5శ్లో॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంతే । భూతగ్రామే చతుర్విధే
విజ్ఞస్యైవహిసామర్థ్య । మిచ్ఛానిచ్ఛావివర్జనే॥

తే. బ్రహ్మమొదలుపిపీలిక వఱకునున్న । నలువిధంబులజంతువు లక్కలవిలఁగద
ప్రీతిసప్రీతివిడనగు నీతముండు । శక్తితత్త్వజ్ఞుఁడొకనికే చాలఁగలదు. 118

6శ్లో॥ ఆత్మానమద్వయంకశ్చి । జ్జానాతిజగదీశ్వరం
యద్వేత్తితత్సకురుతే । నభయంతస్యకుత్రచిత్॥

తే. ఆత్మనేనద్వయుఁడజగ దధిపుఁడనని।యేమహాత్ముఁడెఱుఁగునోవాఁడేది తెలియు
నద్దియొల్లనొనర్చెడి నతనికెచట । నించుకంతైన భయములేదెంచిచూడ. 119

పంచమ ప్రకరణము.

ఆచార్యోక్తలయ చతుష్టయము.

1శ్లో॥ నతేసంగోస్తికేనాపి । కింశుద్ధస్త్యక్తుమిచ్ఛసి
సంఘాతవిలయంకుర్వ । న్నేవమేవలయంవ్రజ॥

ఆ. నిర్మలుఁడవునీవు నీకుఁగూటమెలేదె । దేనితోడఁగూడ! దేనివిడుతు?
కలగృహాదులన్ని కల్లలుగానమ్మి । యయినమిదియెయనుచు లయముపొందు.120

2 శ్లో॥ ఉదేతిభవతో విశ్వం । వారిధేరివబుద్బుదః
ఇతిజ్ఞాత్వైకమాత్మాన । మేవమేవలయంవ్రజ॥
ఆ. బుగ్గలుదధియందుఁ బుట్టెడిరీతినీ । యందుఁబుట్టువిశ్వ మరయనీవు
ఒకఁడవౌచిదాత్మవొప్పదువెలుఁగ నే । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు.

3 శ్లో॥ ప్రత్యక్షమప్యవస్తుత్వా । ద్విశ్వంనాస్త్యమలేత్వయి
రజ్జుసర్పఇవవ్యక్త । మేవమేవలయంవ్రజ॥
ఆ. ఉన్నయట్టులున్న సున్నజగంబునీ । వనెడియమలవస్తు వందుఁదోఁచు
త్రాఁటఁబాముతోఁచు తెరబడియేకద । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు

4 శ్లో॥ సమదుఃఖసుఖఃపూర్ణ । ఆశానైరాశ్యయోస్సమః
సమజీవితమృత్యుస్స । న్నేవమేవలయంవ్రజ॥
ఆ. సౌఖ్యదుఃఖములను జావునబ్రదుకున । నాశయందునిఁకని రాశయందు
సమతయొప్పునట్టి సంపూర్ణుఁడవెకదా । వయినమిదియెయనుచు లయముపొందు.

షష్ఠ ప్రకరణము.

శిష్యోక్తముత్తర చతుష్కము.

1 శ్లో॥ ఆకాశవదనంతోహం ; ఘటవత్ప్రాకృతంజగత్
ఇతిజ్ఞానంతథైతస్య । నత్యాగోనగ్రహోలయః॥
ఆ. ప్రకృతిజగముమట్టి ఘానవంటిదియేనో । అంతులేనివ్యోమ మట్టులుందు
ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁడేప్పడలయమగుఁ । గాదుమాననూనఁ గాదులయము. 124

2 శ్లో॥ మహోదధిరివాహంస । ప్రపంచోవీచిసన్నిభః
ఇతిజ్ఞానంతథైతస్య । నత్యాగోనగ్రహోలయః॥
ఆ. జగముకెరటములట్టు లగపడుఁగదనేనో । అల్లమేటివార్ధి నగుదుఁగాదె?
ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁ డేప్పడలయమగుఁ । గాదుమాననూన గాదులయము. 125

3 శ్లో॥ అహంసశుక్తిసంకాశో । రూప్యవద్విశ్వకల్పనా
ఇతిజ్ఞానంతథైతస్య । నత్యాగోనగ్రహోలయః॥
ఆ. జగముసృష్టివెండి సామ్యమౌఁగదనేనో । చెలఁగుముత్తియముల చిప్పనగుదు
ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁ డేప్పడలయమగుఁ । గాదుమాననూనఁ గాదులయము. 126

4 శ్లో॥ అహంవాసర్వభూతేషు । సర్వభూతాన్యథోమయి
ఇతిజ్ఞానంతథైతస్య । నత్యాగోనగ్రహోలయః॥

ఆ. పాయకుండుభూత పాళికాయందునే । నఖిలభూతనితతి నలరువాఁడ
ఇట్టిజ్ఞానమొక్కఁ డేర్పడలయమగుఁ । గాదుమానవనునుఁగాదులయము. 127

సప్తమ ప్రకరణము.

అనుభవపంచకము.

1శ్లో॥ మయ్యనంతమహాంభోధౌ । విశ్వపోతఇత స్తతః
భ్రమతిస్వాంతవాతేన । నమమా స్త్యసహిష్ణుతా॥
ఆ. అంతులేనివార్ధి నైననాయందును । చిత్తమనెడిగాలి చేతఁదోఁచి
ఈజగంబునావ యిట్టట్టుతిరుగఁగ । సరణిఁగాంచునాక సహ్య మేల? 128
2శ్లో॥ మయ్యనంతమహాంభోధౌ । జగద్వీచిస్స్వభావతః
ఉదేతు వా స్తమాయాతు । నమేవృద్ధిర్నచక్షతిః॥
ఆ. అంతులేనివార్ధి నైననాయందల । యట్టునైజముగను పుట్టుజగము
కలుగుచుండవచ్చుఁ బొలియఁగవచ్చును । లేదు పెంపునాకు లేదు తెంపు. 129
3శ్లో॥ మయ్యనంతమహాంభోధౌ । విశ్వంనామవికల్పనా
అతిశాంతోనిరాకార । ఏతదేవాహమాస్థితః॥
ఆ. అంతులేనివార్ధి నైననాయందగు । వింతసృష్టికాదె విశ్వమెల్ల
మిగులశాంతితోడఁ దగునిరాకారుఁడ । అసలునేననంగ నగుదునింతె. 130
4శ్లో॥ నాత్మాభావేషునోభావ । స్తత్రానంతే నిరంజనే
ఇత్యసక్తోఽస్పృహశ్శాంత । ఏతదేవాహమాస్థితః॥
ఆ. అల్లమేనులందు నాత్మలేదవిలేవ । నంతమౌనిరంజ నాత్మయందు
సక్తిస్పృహయులేక శాంతమేకలవాఁడ । అసలునేననంగ నగుదునింతె. 131
5శ్లో॥ అహోచిన్మాత్రమేవాహ । మింద్రజాలోపమంజగత్
అతోమమకథంకుత్ర । హేయోపాదేయకల్పనా॥
తే. అహహ గారడివంటిదీ యఖిలజగము । ఏనహోయెన్నఁ జిద్రూపమేయిఁకేమి
అట్టియెడనాకు నెట్టేఁదఁబుట్టునరయ । సహ్యమింక నసహ్యమీ జగతిసృష్టి? 132

అష్టమ ప్రకరణము

గురుప్రోక్త బంధమోక్ష వ్యవస్థాచతుష్కము

1శ్లో॥ తదాబంధోయదాచిత్తం । కించిద్వాంఛతిశోచతి
కించిన్ముంచతిగృహ్ణాతి । కించిద్ధృష్యతికుప్యతి॥

తే. చిత్తమెప్పుడోకించుక చింతసేయు । శోరవేదుకవిడువంగఁగూర్పనింక
సంతసింపనుగోపింప సరణిఁబట్టి । అప్పుడేకదబంధన మమరుసెన్న? 133

2శ్లో॥ తదాముక్తిర్యదాచిత్తం । నవాంఛతినశోచతి
నముంచతినగృహ్ణాతి । నహృష్యతినకుప్యతి॥

తే. చిత్తమెప్పుడుపూనదో చింతసేయఁ । గోరవేడుకవిడువంగఁ గూర్పనింక
సంతసింపనుగోపింప సరణిఁబట్టి । అప్పుడేకదముక్తితా నమరుసెన్న 134

3శ్లో॥ తదాబంధోయదాచిత్తం । సక్తంకాస్వపిదృష్టిషు
తదామోక్షోయదాచిత్త । మసక్తంసర్వదృష్టిషు॥

ఆ. ఎదుటఁగానుపించు నేకొన్నిటినిగోర । నెపుడుచిత్తమూను నపుడుబంధ
మట్టులనఁగనైనయన్నిటినింగోర । నెపుడుమానుఁజిత్తమపుడెముక్తి 135

4శ్లో॥ యదానాహంతదామోక్షో । యదాహంబంధనంతదా
మత్వేతిహేలయాకించి । న్నాగృహాణవిముంచమా॥

ఆ. ఎప్పుడహముతేదొ యప్పుడేమోక్షమ్ము । ఎపుడహమ్ముకద్దొ యపుడెబంధ
మిట్టులనుచుఁదెలిసి యేవిలాసానికి । నేదికొనకువిడకు మేదికూడ. 136

సవమ ప్రకరణము

నిర్వేదాష్టకము.

1శ్లో॥ కృతాకృతేచద్వంద్వాని । కదాశాంతానికస్యవా
ఏవంజ్ఞాత్వేహనిర్వేదా । ద్భవత్యాగపరోఽవ్రతీ॥

తే. చేయఁజేయమినేమంచి చెడుగులైన । నెవ్వనికినైనమాను నే రొప్పుడైన
వరుసయిదికనివైరాగ్య వంతుఁడవయి । త్యాగపరుఁడవుకమ్మవ్రతంబులేమి 137

2శ్లో॥ కస్యాపితాతధన్యస్య । లోకచేష్టావలోకనాత్
జీవితేచ్ఛా బుభుక్షాచ । బుభుత్సోపశమంగతాః॥

తే. వత్సయేధన్యునకొకాని వరుసవెట్టి । లోకచేష్టలఁగనుపట్టి శోకఁబట్టి
జీవితేచ్ఛాబుభుక్షలుపోవుసుమ్మి । పోవునప్పుడెయతనికిబోధవాంఛ 138

3శ్లో॥ అనిత్యంసర్వమేవేదం । తాపత్రితయదూషితం
అసారంనిందితంహేయ । మితినిశ్చిత్యశామ్యతి॥

తే. ఆధిభౌతికమాధ్యాత్మి కాధిదైవి । కాతిదూషితమిద్దెల్ల నానవిత్య
మరసహేయమగునింద్యమౌనటంచు । నెంచియనునిశ్చయించిశాంతించువేత్త

4 శ్లో॥ కోఽసౌకాలో వయః కింవా । యత్రద్వంద్వాని నోనృణాం
తాన్యుపేక్ష్యయథాప్రాప్త । వర్తిసిద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥

తే. అరయఁగాలంబుగాకవయస్సుగాక । మంచిచెడుగులులేవెడ మానవులకు
వానిఁగనకయథాప్రాప్త వర్తియైన । బుధునికౌనగూడుసిద్ధిసమ్మదముమీఱ 140

5 శ్లో॥ నానామతంమహర్షీణాం । సాధూనాంయోగినాంతథా
దృష్ట్వానిర్వేదమాపన్నః । కోనశామ్యతిమానవః॥

తే. పలుగురుమునీంద్రులెఱిఁగించుపద్ధతులును । సాధువులుయోగులుందెల్పుచక్కటులును
ఎన్నవేఱొటవైరాగ్య మెందునట్టి । మానవుఁడుకాంచిశాంతిని బూనకున్నె? 141

6 శ్లో॥ కృత్వామూర్తిపరిజ్ఞానం । చైతన్యస్యనకింగురుః
నిర్వేదసమతాయుక్త్యా । యస్తారయతిసంసృతేః॥

తే. అలరుచైతన్యరూపంబు నాత్మనెఱిఁగి । తగువిరాగసమత్వముతనరఁజేసి
ఎవఁడుసంసారమునుదరియింపఁజేయు । శిష్యునతఁడేలగురుఁడనఁజెల్లకుండు? 142

7 శ్లో॥ పశ్యభూతవికారాంస్త్వం । భూతమాత్రాన్యథార్థతః
తత్క్షణాద్బంధనిర్ముక్త । స్స్వరూపస్థోభవిష్యసి॥

తే. కానవచ్చెడిభూతవి కారములను । నిక్కముగభూతములెయంచు నీవుకనుమి
తోడనేబంధనములెల్లఁ దొలఁగిపోవ । నీదురూపంబెఱింగియు నిలుతువాడ 143

8 శ్లో॥ వాసనాఏవసంసార । ఇతిసర్వావిముంచతాః
తత్త్యాగోవాసనాత్యాగా । త్స్థితిరద్యయథాతథా॥

తే. వాసనలవొప్పసంసార వంతుఁడగును । అనుచుఁదెలిసియున్నిటి నవలవిడుము
వాసనలువీడసంసృతి పాసిపోవు । అపుడునీయునిక్కప్రాప్తంబునసరించు 144

దశమ ప్రకరణము

గురుప్రోక్త ముపశమాష్టకము

1 శ్లో॥ విహాయవైరిణంకామ । మర్థంచానర్థసంకులం
ధర్మమప్యేతయోర్హేతుం । సర్వత్రానాదరంకురు॥

ఆ. బలముకలుగువైరి పరికింపఁగామంబు । చేటులొదవఁజేయు చెట్టయర్థ
మిన్నిటికినిమూల మెన్నసాధర్మంబు । వీనిరోసివిడుమి వెఱవవెపుడు 145

2 శ్లో॥ స్వప్నేంద్రజాలవత్పశ్య । దినానిత్రీణిపంచవా
మిత్రక్షేత్రధనాగార । దారదాయాదసంపదః॥

ఆ. ఆప్తబంధువర్గ మర్థమ్ముపొలములు । జ్ఞాతులాలుగేముఁ గలకలుములు
కలలుఁగనఁగనొప్పు గారడులట్టివి । రెండుమూఁడునాఁడు లుండునే విను 146

3 శ్లో॥ యత్రయత్రభవేత్తృష్ణా । సంసారం విద్ధితత్రవై
ప్రౌఢవైరాగ్యమాశ్రిత్య । వీతతృష్ణస్సుఖీభవ॥

ఆ. ఏడనేడనాస కూడునోసంసార । మాడనొప్పునంచు ననికొనుమిఁక
ప్రౌఢవైవిరాగ రూఢిననుసరించి । యాసవీడసౌఖ్యమందఁగలవు 147

4 శ్లో॥ తృష్ణామాత్రాత్మకోబంధ । స్తన్నాశోమోక్షఉచ్యతే
భవాసంసక్తిమాత్రేణ । ప్రాప్తతుష్టిర్ముహుర్ముహుః॥

ఆ. ఆసయున్నయప్పు డమరడిబంధమ్ము । ఆసఁగోసివేయ నమరుముక్తి
సంభవించునెడల సంసక్తిలేమియే మాటిమాటికందు మహితతుష్టి 148

5 శ్లో॥ త్వమేకశ్చేతనశ్శుద్ధో । జడంవిశ్వమసత్తథా
అవిద్యాపినకించిత్సా । కాబుభుత్సాతథాపితే॥

ఆ. నీవుచేతనుఁడవు నిర్మలుండవొకఁడ । వీజగంబుమిథ్య యెన్నజడము
ఆయవిద్యకూడ నరయనించుకలేదు । బోధవాంఛనీకుఁ బుట్టనేల? 149

6 శ్లో॥ రాజ్యంసుతాఃకలత్రాణి । శరీరాణిసుఖానిచ
సంసక్తస్యాపినష్టాని । తవజన్మనిజన్మని॥

ఆ. రాజ్యమాత్మజులును రహినొప్పురమణులు । సచ్ఛరీరములును సౌఖ్యములును
జన్మజన్మములను సంసక్తితోనున్నఁ । గూడనీకుఁబాయుఁ జూడవొక్కొ! 150

7 శ్లో॥ అలమర్థేనకామేన । సుకృతేనాపికర్మణా
యేభ్యస్సంసారకాంతారే । నవిశ్రాంతమభూన్మనః॥

ఆ. చాలుఁజాలునన్న సౌఖ్యమర్థంబునఁ । గామమునను బుణ్య కర్మములను
శ్రాంతివీనివలన సంసారవిపినము । నందుమదికినెప్పు డమరదుకద. 151

8 శ్లో॥ కృతంనకతిజన్మాని । కాయేనమనసాగిరా
దుఃఖమాయాసదంకర్మ । తదద్యాప్యుపరమ్యతాం॥

తే. ఎన్నొజన్మములందునీ విచ్చమేన । మదినివాక్కునఁజేసిన మహితకర్మ
మిడెనుదుఃఖంబు నాయాస మింకనైన । దానిమానియు విశ్రాంతి పూనుమింక.

ఏ కా ద శ ప్ర క ర ణ ము.

జ్ఞా నా ష్ట క ము.

1 శ్లో॥ భావాభావవికారశ్చ । స్వభావాదితినిశ్చయీ
నిర్వికారోగతక్లేశ । సుఖేనైవోపశామ్యతి॥

తే. ఉనికిలేములవికృతుల టొప్పువిధము । అరయనైజమ్మెయనునిశ్చయముకలాఁడు
ఏవికారంబుఁగ్లేశంబు నెఱుఁగకుండి । ఉపశమించెడిసౌఖ్యంబు నొందుచుండి.

2 శ్లో॥ ఈశ్వరస్సర్వనిర్మాతా । నేహాన్యఇతినిశ్చయీ
అంతర్గళితసర్వాశ । శ్శాంతఃక్వాపినసద్యతే॥

తే. సర్వమీశ్వరుఁడేసృష్టి సలుపునింక । నన్యుఁడేయుండఁడనునిశ్చ యముకలాఁడు
లోనియాసలనన్నింటి మానిమిగుల । శాంతుఁడై యెందునుంగూడ జతపడండు.

3 శ్లో॥ ఆపదస్సంపదఃకాలే । దైవాదేవేతినిశ్చయీ
తృప్తస్స్వస్థేంద్రియోనిత్యం । నవాంఛతినశోచతి॥

తే. ఆపదలుసంపదలుకూడ నైనయెడల । నమరుచునుదైవమనునిశ్చయముకలాఁడు
తృప్తుఁడుజితేంద్రియుండయియెల్ల యపుడుఁ । గోరఁడేమియుఁజింతింపఁగూడబోఁడు

4 శ్లో॥ సుఖదుఃఖేజన్మమృత్యూ । దైవాదేవేతినిశ్చయీ
సాధ్యాదర్శీనిరాయాసః । కుర్వన్నపినలిప్యతే॥

తే. సౌఖ్యదుఃఖంబులట్టులే చావుబ్రదుకు । అమరుచుదైవమనునిశ్చ యముకలాఁడు
అందుసాధ్యంబుఁగాంచియా యాసపడఁడు । అరయఁజేసిననేమియునంటకుండు

5 శ్లో॥ చింతయాజాయతేదుఃఖం । నాన్యథేహేతినిశ్చయీ
తయాహీనస్సుఖీశాంత । స్సర్వత్రగళితస్పృహః॥

తే. పానరుపంజింతదుఃఖంబు పుట్టుచుండు । అన్యమునఁబుట్టదనునిశ్చయముకలాఁడు
చింతసేయకసుఖమును శాంతికలిగి। అన్నియెడలనునిస్పృహుఁడయిచరించు.167

6 శ్లో॥ నాహందేహోనమేదేహో । బోధోహమితినిశ్చయీ
కైవల్యమివసంప్రాప్తో । నస్మరత్యకృతంకృతం॥

తే. నేనొడలుగానులేదట్టి మేనునాకు । అగుదుబ్రహ్మంబననునిశ్చ యముకలాఁడు
మేనువిడిచియుఁగైవల్య మూనినట్టి । తానుకృతమకృతంబును దలఁపడెపుడు.

7 శ్లో॥ ఆబ్రహ్మస్తంబపర్యంత । మహామేవేతినిశ్చయీ
నిర్వికల్పశ్శుచిశ్శాంతః । ప్రాప్తాప్రాప్తవినిర్వృతః॥

తే. బ్రహ్మ మొదలుపిపీలిక కంటకు నేన । యటుదు లేదన్యమనునిశ్చయముక లాఁడు
నిర్వికల్పుండుశుచియును నిత్యశాంతుఁడగుచునిర్వ్యాతుఁడపా్రప్తమందుఁబ్రాప్తి

8శ్లో॥ నానాశ్చర్యమిదంవిశ్వం । నకించిదితినిశ్చయీ
నిర్వాసనస్ఫూర్తిమాత్రో । నకించిదివశామ్యతి॥

తే. బహువిధాశ్చర్యమీజగత్ప్రకృతియించు । కంతయుంగల్గదనునిశ్చయముకలాఁడు
వాసనారహితుఁడుస్ఫూర్తి వంతుఁడైయు । నేమిలేదనునట్టిశ మించియుండు

ద్వా ద శ ప్ర క ర ణము

ఏ వ మే వా ష్ట క ము

1శ్లో॥ కాయకృత్యాసహఃపూర్వం । తతోవాగ్విస్తరాసహః
అథచింతాసహస్తస్మా । దేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. మున్నొడలికష్టమోర్వక యున్నవాఁడ । అంతవాక్కష్టమోర్వక యలసినాఁడ
తుదిమనశ్చింతసహియింప నదెయట్లొట । ఇవ్విధంబున నేనుందు నెంచిచూడ 161

2శ్లో॥ ప్రీత్యభావేన శబ్దాదే । రదృశ్యత్వేన చాత్మనః
విక్షేపైకాగ్రహృదయ । ఏవమేవాహమాస్థితః

తే. శబ్దముఖ్యంబులనుబ్రీతి సమయనాట । ఆత్మగోచరమేకానియట్టులగుట
విడుచునేకాగ్రమైమనో వృత్తితోడ । ఇవ్విధంబున నేనుందు నెంచిచూడ 162

3శ్లో॥ సమాధ్యాసాదివిక్షిప్తౌ । వ్యవహారస్సమాధయే
ఏవంవిలోక్యనియమ । మేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. కృతసమాధ్యాసముఖ్యవిక్షేపమునను । మానుగావ్యవహారస మాధియందు
కలిగియిట్లున్ననీమంబుఁ గాంచినాఁడ । ఇవ్విధంబున నేనుందు నెంచిచూడ 163

4శ్లో॥ హేయోపాదేయవిరహా । దేవంహర్షవిషాదయోః
అభావాదద్యహేబ్రహ్మ । న్నేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. విడుగ్రహియింపఁదగినవేవిడువఁబట్టి । సంతసంబునుజింతయుఁ సమయనాట
ఓయిగురువర్యయిప్పుడు హాయితోడ । ఇవ్విధంబున నేనుందు నెంచిచూడ 164

5శ్లో॥ ఆశ్రమానాశ్రమంధ్యానం । చిత్తస్వీకృతివర్జనమ్
వికల్పంమమవీక్ష్యైతై । రేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. ఆశ్రమానాశ్రమంబుల ధ్యాననిష్ఠ । స్వాంతధారణముననువి వర్జనంబు
అగువికల్పంబులనినాకు నగపడుటను । ఇవ్విధంబున నేనుందు నెంచిచూడ 165

6శ్లో॥ కర్మానుష్ఠానమజ్ఞానా । ద్యథైవోపరమస్తథా
బుధ్వాసమ్యగిదంతత్త్వ । మేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. అజ్ఞతనుగర్మములుసేయ నమరుచుంట । దానసేవానివీడంగ నూనుచుంట
కలయథార్థంబు మదితెస్సగానెఱింగి । ఇవ్విధంబుననేనుందు నెంచిచూడ 166

7శ్లో॥ అచింత్యంచింత్యమానోపి । చింతారూపంభజత్యసౌ
త్యక్త్వాతద్భావసంతస్మా । దేవమేవాహమాస్థితః॥

తే. ఎన్నఁగారానివస్తువు నెన్నుచున్న । ఎంచురూపంబునాత్మభజించుచుండు.
తద్విధంబెంచుటనువీడి దానిజాడ । ఇవ్విధంబుననేనుందు నెంచిచూడ 167

8శ్లో॥ ఏవమేవకృతంయేన । సకృతార్థోభవేదసౌ
ఏవమేవస్వభావోయ । స్సకృతార్థోభవేదసౌ॥

తే. ఇవ్విధంబుననేచేయు నెవ్వఁడైన । వాఁడుకృతకృత్యుఁడయ్యెడి వరుసదీన
ఇవ్విధంబుననేరయించు నెవ్వఁడైన । వాఁడుకృతకృత్యుఁడయ్యెడి వరుసదీన168

త్రయోదశ ప్రకరణము

యథాసుఖసప్తకము

1శ్లో॥ అకించనభవంస్వాస్థ్యం । కౌపీనత్వేపిదుర్లభం
త్యాగాదానేవిహాయాస్మా । దహమాసేయథాసుఖం

ఆ. ఇంచుకయునుగోర నెంచనిస్వస్థత । గోఁచికలిమియున్నఁ గూడునో కొ
త్యాగముగ్రహణము వదలితినిఁగాసను । నేనుదగినసుఖముఁ బూనుదుఁగద 169

2శ్లో॥ కుత్రాపిఖేదఃకాయస్య । జిహ్వాకుత్రాపిఖిద్యతే
మనఃకుత్రాపితత్త్యక్త్వా । పురుషార్థేస్థితస్సుఖం॥

ఆ. పనులొనర్పమేను బడలెడినెటనైన । స్మరణ నాల్కయెటనొ చాలడయ్యు
మనముచింతనెటనొ కనలెడినవివీడి । తత్త్వమెఱిఁగిసౌఖ్య తనుబరఁగుదు. 170

3శ్లో॥ కృతంకిమపినైవస్యా । దితిసంచింత్యతత్త్వతః
యదాయత్కర్తుమాయాతి । తత్కృత్వాసేయథాసుఖం॥

తే. ఏదిచేసినఁదత్త్వంబు నెఱిఁగియాత్మ । సద్ది చేయంగఁబడనిదై నట్టులెంచి
ఎప్పుడేయదిపొసగిన నప్పుడద్ది । చేసితగుసౌఖ్యమున్నేను జెందుచుందు. 171

4శ్లో॥ కర్మనైష్కర్మ్యనిర్బంధ । భావాదేహస్థయోగినః
సంయోగాయోగవిరహా । దహమాసేయథాసుఖం॥

తే. పనియుఁబనిలేమియునుమఱిపట్టుదలయుఁ।దత్త్వమెఱుఁగనియోగికిఁదవిలియుండు
దేనితోఁగూటమెడబాటు లేనికతన । నేనతగుసౌఖ్యమెపుడును బూనువాఁడ.

5శ్లో॥ అర్థానర్థానమేస్థిత్యా । గత్యానశయనేనవా
తిష్ఠన్గచ్ఛన్స్వపన్తస్మా । దహమాసేయథాసుఖం॥

తే. ఉనికినడకనునిద్రను బనులునాకు । అగునవనియును జెడునవి యనుచు లేవు.
ఉంచునడమచుశయనించుచుండియైన । నేనతగుసౌఖ్యమెపుడునుబూనువాఁడ.

6శ్లో॥ స్వపతోనాస్తిమేహాని । స్సిద్ధిర్యత్నవతోనవా
నాశోల్లాసౌవిహాయాస్మా । దహమాసేయథాసుఖం॥

తే. హానిలేదెన్నన్నిద్రించు నపుడునాకు । యత్నమందున్నఁబనులల్లె యగుటలేదు
నాశముల్లాసమును లేవు నాకుఁగాన । నేనతగుసౌఖ్యమెపుడును బూనువాఁడ

7శ్లో॥ సుఖాదిరూపానియమం । భావేష్వాలోక్యభూరిశః
శుభాశుభేవిహాయాస్మా । దహమాసేయథాసుఖం॥

తే. ఎన్నియోమాఱులిలఁబుట్టి యీసుఖములు । నీతముగనుండకుండెడి రీతులుగని
శుభమశుభమునువిడిచియెచూడఁగాను । నేనతగుసౌఖ్యమెపుడునుబూనువాఁడ.

చతుర్దశ ప్రకరణము.

శాంతి చతుష్టయము.

1శ్లో॥ ప్రకృత్యాశూన్యచిత్తోయః । ప్రమాదాద్భావభావనః
నిద్రితోబోధితఇవ । క్షీణసంసరణోహిసః॥

తే. సైజముగశూన్యచిత్తుఁడయైజగానఁ । జెందుపొరపాటునవిషయ చింతనున్న
నిద్రితుఁడుమేలుకొనునట్టి నీతమునను । యొప్పుచుండునుసంసార ముడిగిపోవ.

2శ్లో॥ క్వధనానిక్వమిత్రాణి । క్వమేవిషయదస్యవః
క్వశాస్త్రంక్వచవిజ్ఞానం । యదామేగళితాస్పృహా॥

తే. ఎపుడువిషయేచ్ఛయుడుగునాకపుడు తెలియ।ద్రవ్యమేదనువిహితులుతనరుటేడ?
దొంగలనుబోలువిషయము ల్తోఁచుటేడ?। శాస్త్రమేదనుమఱియువిజ్ఞానమేద?

3శ్లో॥ విజ్ఞాతేసాక్షిపురుషే । పరమాత్మనిచేశ్వరే
నైరాశ్యేబంధమోక్షేచ । నచింతాముక్తయేమమ॥

• తే. అరయఁదత్పరమాత్ముని యందునీశు । సాక్షిపురుషునొక్కనిఁగను సారమెఱుఁగ
బంధమోక్షంబులుడిగెడి పట్టెఱుక్క। నపుడుముక్తికిఁజింతింపనగునెనాకు?178

4శ్లో॥ అంతర్వికల్పశూన్యస్య । బహిస్స్వచ్ఛందచారిణః
భ్రాంతస్యేవదశాస్తాస్తా । స్తాదృశాఏవజానతే॥

తే. ఏవికల్పంబులును లోన నెఱుఁగకుండి । బయటభ్రాంతుని మైనఁగ పడునతనికి
స్వేచ్ఛఁ జరియింప నెసఁగు వి శేమదశలు । అట్టివానికిగోచర మగును గాదె? 179

పంచదశ ప్రకరణము.

త త్త్వో ప దే శ విం శ తి క ము.

1శ్లో॥ యథాతథోపదేశేన । కృతార్థస్సత్వబుద్ధిమాన్
ఆజీవమపిజిజ్ఞాసుః । పరస్తత్రవిముహ్యతి॥

ఆ. సత్వబుద్ధిశాలి చక్కని యుపదేశ । మమర నొకటఁ దాఁ గృతార్థతఁ గను
ఇతరుఁ డెల్లకాల మెంతయోఁ జింతించి । యప్పుడైన మోహ మడఁపలేఁడు. 180

2శ్లో॥ మోక్షోవిషయవైరస్యం । బంధోవైషయికోరసః
ఏతావదేవవిజ్ఞానం । యథేచ్ఛసితథాకురు॥

ఆ. మోక్షమనఁగ విషయములయందనిష్టంబు । బంధమనఁగ వానిఁ బాఁగులేమి
జ్ఞానమనఁగ నింత కంటె వేఱున్నదే? । ఎద్ది నీకుఁ బ్రియమొ యద్దొనర్పు 181

3శ్లో॥ వాగ్మిప్రాజ్ఞమహోద్యోగం । జనంమూకజడాలసం
కరోతితత్త్వబోధోయ । మతస్త్యక్తోబుభుక్షుభిః॥

ఆ. వక్తమూఁగఁగాను ప్రాజ్ఞుని మొఱటుఁగాఁ । బనులొనర్చు నిపుణు బద్ధకునిఁగ
చేయుఁ దత్త్వబోధ చిత్రమా బోధేచ్ఛ । కలజనాళి విడువఁ దలఁతురె కద? 182

4శ్లో॥ నత్వందేహోనతేదేహో । భోక్తాకర్తానవాభవాన్
చిద్రూపోసిసదాసాక్షీ । నిరపేక్షస్సుఖంచర॥

ఆ. మేను నీవు కాదు మేను నీకును లేదు । కావు భోక్తవింకఁ గర్తవీవు
ఎపుడు సాక్షివగుచు నెసఁగు చిద్రూపివి । ఆసలేని సౌఖ్య మంది మెలఁగు 183

5శ్లో॥ రాగద్వేషౌమనోధర్మౌ । నమనస్తేకదాచన
నిర్వికల్పోసిబోధాత్మా । నిర్వికారస్సుఖంచర॥

ఆ. హితమహితము లెన్న మతికగు ధర్మము । లమ్మతి యొనీది కాదు మర్మమెఱుఁగ
ఏవికృతివికల్ప మెఱుఁగని బ్రహ్మంబ । వీవు కాన సౌఖ్య మెసఁగ మెలఁగు 184

6శ్లో॥ సర్వభూతేషుచాత్మానం । సర్వభూతానిచాత్మని
విజ్ఞాయనిరహంకారో । నిర్మమస్త్వంసుఖీభవ॥

ఆ. అఖిలభూతచయము నందుందునీవుని । యందునన్నియెల్ల నలరుచుండు
అనుచుఁ దెలిసినీవహంకారమునుమాని । మమతవిడిచిసౌఖ్య మతురనుండు 185

7శ్లో॥ విశ్వంస్ఫురతియత్రేదం । తరంగాఇవసాగరే
తత్త్వమేవనసందేహా । శ్చిన్మూర్తేవిజ్వరోభవ॥

ఆ. అలపయోధియందు నలలట్టులీజగం । బెడబఁరఁగునదియె చూడనీవు
చింతవలదునీకుఁ జిన్మూర్తిసందేహ । తాపమాపిమాపి యేపుఁజూపు 186

8శ్లో॥ శ్రద్ధత్స్వతాతశ్రద్ధత్స్వ । నాత్రమోహంకురుష్వభోః
జ్ఞానస్వరూపోభగవా। నాత్మాత్వంప్రకృతేఃపరః॥

ఆ. లక్ష్యముంచుమప్ప లక్ష్యంబునుంచుమీ । యించుకేనిమోహ మేగ్రపుడపకు
ప్రకృతికంటెనీవు పరుఁడవీశుండవు । జ్ఞానమూర్తివాత్మ గానెలుంగు 187

9శ్లో॥ గుణైస్సంవేష్టితోదేహ । స్తిష్ఠత్యాయాతియాతిచ
ఆత్మానగంతానాగంతా । కిమేనమనుశోచసి॥

ఆ. ఇంద్రియాదికముల నెనసినయీమేను । ఉండుఁబోవువచ్చు చుండుమరల
ఆత్మమట్టులెటకు నరుగదుమఱిరాదు । దీనిఁదెలియవగవ నూననగునె? 188

10శ్లో॥ దేహస్తిష్ఠతుకల్పాంతం । గచ్ఛత్వద్యైవవాపునః
క్వవృద్ధిఃక్వచవాహాని । స్తవచిన్మాత్రరూపిణః॥

ఆ. మేనుకల్పమంత మానంతమున్నను । గాకయిపుడెపోవఁ గలిగియున్న
ఏడఁ బెంపుతెంపు లేర్పడుఁజిన్మాత్ర । రూపివయిననీకు రూఢిగాను 189

11శ్లో॥ త్వయ్యనంతమహాంభోధౌ । విశ్వవీచిస్స్వభావతః
ఉదేతువాస్తమాయాతు। నతేవృద్ధిర్నవాక్షతిః॥

ఆ. అంతులేనివార్ధి నైననీయందల । యట్టునైజముగనె పుట్టుజగము
కలుగుచుండవచ్చుఁ బొలియుంగవచ్చును । లేదు పెంపునీకు లేదుతెంపు 190

12శ్లో॥ తాతచిన్మాత్రరూపోసి । నతేభిన్నమిదంజగత్
అతఃకస్యకథంకుత్ర । హేయోపాదేయకల్పనా॥

ఆ. చిన్నయున్ననీవు చిన్మాత్రరూపుండ । వరయజగముభిన్న మగునెనీకు?
అట్టులగుటనెవని కెట్టులనెక్కడ । సహ్యమింకసహ్య సరణియొప్పు? 191

13శ్లో॥ ఏకస్మిన్నవ్యయేశాంతే । చిదాకాశేఽమలేత్వయి
కుతోజన్మకుతఃకర్మ । కుతోహంకారఏవచ॥

తే. ఒగిఁజిదాకాశుఁడవువన్యయూఁడవొకఁడవు అచలుఁడవుశాంతుఁడవునునీయందు నెన్న
ఎట్టులగుఁబుట్టువుపనిచే పట్టుపెట్టు । లెట్టులొప్పునహంకార మిఁకదియును 192

14శ్లో॥ యత్త్వంపశ్యసితత్రైక । స్త్వమేవప్రతిభాససే
కింపృథక్భాసతేస్వర్ణా। త్కటకాంగదనూపురం॥

ఆ. ఎంచిచూడనెద్ది యీవుకన్గొందువో । అదనీవొకఁడవె హైయులరదు
కటకమంగదంబు ఘననూపురంబును । స్వర్ణమునవువేఱు సరణిఁదగునె? 193

15శ్లో॥ అయంసోహమయంనాహం । విభాగమితిసంత్యజ
సర్వమాత్మేతినిశ్చిత్య । నిస్సంకల్పస్సుఖీభవ॥

ఆ. ఇద్దియగుదునేనె యిదియేనుగానను । నట్టియేరుపాటు పుట్టుపెట్టి
సకలమాత్మయెయును సత్యమ్మునెఱినమ్మి । తలఁపుమానిసౌఖ్యదళవహింపు 194

16శ్లో॥ తవైవాజ్ఞానతోవిశ్వం । త్వమేకఃపరమార్థతః
త్వత్తోన్యోనాస్తిసంసారీ । నాసంసారీచకశ్చన॥

ఆ. నీకునెఱుకలేమి నిఖిలజగంబొప్పు । ఉన్నవివరమెన్న నొకఁడవీవె
నిజముపరుఁడులేఁడు నీకంటెసంసారి । అట్టుకానివాఁడ టంచునున్నె? 195

17శ్లో॥ భ్రాంతిమాత్రమిదంవిశ్వం । నకించిదితినిశ్చయీ
నిర్వాసనస్స్ఫూర్తిమాత్రో। నకించిదివశామ్యతి॥

ఆ. భ్రమయెకానిలేదు పరికింపనీజగం । బించుకేనటంచు నెంచునీవు
వాసనారహితుఁడ వగుస్ఫూర్తిమాత్రుఁడ । వేమిలేనియట్టు లెళమించు 196

18శ్లో॥ ఏకఏవభవాంభోధా । వాసీదస్తిభవిష్యతి
నతేబంధోస్తిమోక్షోవా । కృతకృత్యస్సుఖంచర॥

ఆ. మున్నిపుడునుమీఁద నన్నిజన్మములన్న । గొప్పవార్థినొకఁడవొప్పదప్ప
బంధమోక్షములనఁ బడునవేనీకులే । వఁగృతార్థుఁడవుర హాయిమెలఁగు 197

19శ్లో॥ మాసంకల్పవికల్పాభ్యాం । చిత్తంక్షోభయచిన్మయ
ఉపశామ్యసుఖంతిష్ఠ । స్వాత్మన్యానందవిగ్రహే॥

ఆ. ఓయిచిన్మయుండ నీయొప్పుచిత్తముం । దలఁపువిఱుపుడంలకుఁ గలవఱపకు
హర్షవిగ్రహమగు నాత్మస్వరూపమం । దుపశమించిసౌఖ్య మొప్పనిలుమి 198

20శ్లో॥ త్యజైవధ్యానంసర్వత్ర । మాకించిద్ధృదిధారయ
ఆత్మాత్వంముక్తఏవాసి । కింవిమృశ్యకరిష్యసి॥

ఆ. ఎల్లయెడలధ్యాన మింతయుఁజేయకు । మించుకైన నెడఁద నుంచకు మది
ఆత్మవీవెయగుట నగుదువుముక్తుండ । వీవిమర్శనమున నేమొనర్తు? 199

షో డ శ ప్ర క ర ణ ము.

వి శే షో ప దే శ ము.

1శ్లో॥ ఆచక్ష్వ శృణు వా తాత । నానాశాస్త్రాణ్యనేకశః
తథాపి న తవ స్వాస్థ్యం । సర్వవిస్మరణాదృతే॥

ఆ. చెప్పుమప్పవినుము చెప్పంగనెన్నియో । మాఱ్లు పెక్కు శాస్త్ర మర్మములను
అట్టులైననీకు సమరదుస్వస్థత । మఱవమేలుసుమ్మి గుఱుతునమ్మి. 200

2శ్లో॥ భోగం కర్మ సమాధిం వా । కురు విజ్ఞ తథాపి తే
చిత్తం నిరస్తసర్వాశ । మత్యర్థం రోచయిష్యతి॥

ఆ. జ్ఞానమహితభోగ కర్మములుసమాధి । చేయుమైననీదు చిత్తమెన్న
ఆసలన్ని పాసి యతిరుచిపరమార్థ । మందు వెదకుఁ దాని నందుఁదుదకు. 201

3శ్లో॥ ఆయాసాత్సకలో దుఃఖీ । నైనం జానాతి కశ్చన
అనేనైవోపదేశేన । ధన్యః ప్రాప్నోతి నిర్వృతిం॥

ఆ. అఖిలదుఃఖచయము నాయాసమునఁ బొందుఁ । గాని తాను దానిఁ గానఁ డౌను
ఒప్పనైనయిట్టి యుపదేశమబ్బిన । ధన్యుఁడనుగల్గుఁ దనరుముక్తి. 202

4శ్లో॥ వ్యాపారే ఖిద్యతే యస్తు । నిమేషోన్మేషయోరపి
తస్యాలస్యధురీణస్య । సుఖం నాన్యస్య కస్యచిత్॥

తే. ఱెప్పవాలుపలేపనా నప్పనికిని । ఎవ్వఁడాసక్తిలేకుండు నెపుడునలసి
ఈక్రియాభినివేశరహితుఁడుగాక । యింకనేనికిసుఖముండ దెన్నటికిని. 203

5శ్లో॥ ఇదం కృతమిదం నేతి । ద్వంద్వైర్ముక్తం యదా మనః
ధర్మార్థకామమోక్షేషు । నిరపేక్షం తదా భవేత్॥

ఆ. ఇద్దిచేయనైన దిదికాదటంచునీ । ద్వంద్వముడిగియెపుడు తగునొమనము
అపుడెకలుగునుబురుషార్థచతుష్టయ । మందపేక్షలేమి యడ్డఁగేమి? 204

6శ్లో॥ విరక్తో విషయద్వేష్టా । రాగీ విషయలోలుపః
గ్రహమోక్షవిహీనస్తు । న విరక్తో న రాగవాన్॥

ఆ. విషయములనుఁ రోయు వేత్తయగు విరాగి । విషయకాంక్షువాఁడు పెద్దరాగి
బంధమోక్షములను పాసినమహితుండు । కాఁడు తావిరాగి కాఁడు రాగి. 205

7శ్లో॥ హేయోపాదేయతాతావ । త్సంసారవిటపాంకురః
స్పృహాజీవతియావద్వై । నిర్విచారదశాస్పదం॥

ఆ. సహ్యమునసహ్య సరణులుసంసార । వృక్షమునకు మొలక విత్తనములు
ఎంత కావివేక హీనహేతుస్పృహ । యుండునంతకల్ల రెండునుండు. 206

8శ్లో॥ ప్రవృత్తౌజాయతేరాగో । నివృత్తౌద్వేషఏవహి
నిర్ద్వంద్వోబాలవద్ధీమా । నేవమేవవ్యవస్థితః॥

ఆ. వర్తనంబునందు వరలెడిరాగంబు । తీఱనైననొదవు ద్వేషమార
ఇట్టిరెండులేని దిట్టయాధీశాలి । బాలుఁబోలిలీలఁ గ్రాలునోలి. 207

9శ్లో॥ హాతుమిచ్ఛతిసంసారం । రాగీదుఃఖజిహాసయా
వీతరాగోహినిర్దుఃఖ । తస్మిన్నపినఖిద్యతి॥

ఆ. రాగిచింతవలని రాయిడిసంసార । ముడుగనిచ్ఛగించు చుండుఁగాని
వీతరాగిచింత చేతయెఱుంగమి । దానిమానఁడాని దానమాన. 208

10శ్లో॥ యస్యాభిమానోమోక్షేపి । దేహేపిమమతాతథా
నచజ్ఞానీనవాయోగీ కేవలందుఃఖభాగసా॥

ఆ. ముందుదేహమందు మోక్షంబునను వెన్క । మమతయుమతియుఁనభిమానమున్న
కాఁడువాఁడుజ్ఞాని కాఁడురాయోగియు । దుఃఖభూజమునకు దుంపవాఁడె.209

11శ్లో॥ హరోయద్యుపదేష్టాతే । హరిఃకమలజోపివా
తథాపినతవస్వాస్థ్యం । సర్వవిస్మరణాదృతే॥

తే. ఉండునదియెల్ల మఱచున ట్టొదవుఁగాని । కమలగర్భుండువిష్ణుండుఁగాలగళుఁడు
కూడెనాస్థనుబోధించు గురువులైనఁ । గూడనీకల్ల స్వస్థత కుదురదుసుమి. 210

సప్తదశ ప్రకరణము.

తత్త్వజ్ఞ స్వరూప వింశతికము.

1శ్లో॥ తేనజ్ఞానఫలంప్రాప్తం । యోగాభ్యాసఫలంతథా ।
తృప్తస్స్వచ్ఛేంద్రియోనిత్య । మేకాకీరమతేతుయః॥

ఆ. ఎవఁడుతృప్తుఁడువిజితేంద్రియుఁడేకాకి । యైయనారతంబు నలరునట్టి
వానికబ్బుజ్ఞాన ఫలముయోగాభ్యాస । ఫలముఁదదితరునకుఁ గలుగు నెట్టు? 211

2శ్లో॥ నకదాచిజ్జగత్యస్మి । న్తత్త్వజ్ఞోహంతఖిద్యతి
యతఏకేనతేనేదం । పూర్ణంబ్రహ్మాండమండలం॥

ఆ. అహహాయీజగంబు నందెప్పుడేనొక్క । తత్త్వవేత్తచింత తానెఱుఁగఁడు
పరఁగునతనిచేత బ్రహ్మాండమండల । మ్ముందునిండిదండి యుండసుండి. 212

3 శ్లో॥ నజాతువిషయాః కేపి । స్వారామంహర్షయంత్యమీ
సల్లకీపల్లవప్రీత । మివేభంనింబపల్లవాః॥

ఆ. ఆత్మ మెఱుఁగుయోగి యానంద మొందునే । విషయసౌఖ్యములనువిడుచుఁగాక
అందుగులచివుళ్ల నారగించెడియేన్గు । తినునె వేఁపచుండ లనుభారపడి? 213

4 శ్లో॥ యస్తుభోగేషుభుక్తేషు । నభవత్యధివాసితా
అభుక్తేషునిరాకాంక్షీ । తాదృశోభవదుర్లభః॥

ఆ. ఎవ్వఁడైననుభవించితాఁదనిసియు । నింకనద్దికోరనెన్నఁడతఁడు
ననుభవింపకుండి తనిసెడియాతండుఁ । గోటికొక్కఁడైనఁగుదురునొక్క.214

5 శ్లో॥ బుభుక్షురిహసంసారే । ముముక్షురపిదృశ్యతే
భోగమోక్షనిరాకాంక్షీ । విరలోహిమహాశయః॥

ఆ. మోక్షకామియుండు భోగేచ్ఛసంసార । మందుఁగానసైన యతఁడునుండు
భోగమోక్షవాంఛఁ బూననియామహా । శయుఁడెదుర్లభుండు జగతినరయ. 215

6 శ్లో॥ ధర్మార్థకామమోక్షేషు । జీవితేమరణేతథా
కస్యాప్యుదారచిత్తస్య । హేయోపాదేయతానహి॥

తే. ఎన్నసైనచిత్తౌదార్య మెవనికున్న । సహ్యమీయదియయ్యద సహ్యమగునె?
కడఁగుధర్మార్థకామమోక్షములయెడలఁ । మనికియెడనింకమరణంబుఁగనుసెడనిల

7 శ్లో॥ వాంఛానవిశ్వవిలయే । నద్వేషస్తస్యచస్థితౌ
యథాజీవికయాతస్మా । ద్ధన్యఆస్తేయథాసుఖం॥

తే. విశ్వమెల్లనశింపన పేక్షలేదు । అద్ది యున్నప్డుద్వేషము నట్లెలేదు
ప్రాప్తజీవనమునఁదానుబరగుచుండు । ధన్యుఁడెపుడునుదగు సౌఖ్యతనువహించు

8 శ్లో॥ కృతార్థో౽నేనజ్ఞానేనే । త్యేవంగళితధీఃకృతీ
పశ్యన్శృణ్వన్స్పృశన్జిఘ్ర । న్నశ్నన్నాస్తేయథాసుఖం॥

తే. ఇట్టితెలివిఁగృతార్థుఁడ నేననుకొని । తాగళితబుద్ధియైనట్టి ధన్యుఁడరయఁ
గనెడువినియెడుఁదాకుమూర్కొనెడుఁదినెడు । నందుచుండునుదగు సౌఖ్యమనవరతము.

9 శ్లో॥ శూన్యాదృష్టిర్వృథాచేష్టా । వికలానీంద్రియాణిచ
నస్పృహానవిరక్తిర్వా । క్షీణసంసారసాగరే॥

తే. శూన్యశూదృష్టిచేష్టలు నూడవృథలు । ఇంద్రియములెల్ల వికలంబు లెంచిచూడ
లేదుస్పృహయువిరక్తియు లేదుసాగ । లోపమంబగుసంసార రుచినిరోయ. 219

10శ్లో॥ నజాగర్తిననిద్రాతి । నోన్మీలతినమీలతి
అహోపరదశాక్వాపి । వర్తతేముక్తచేతసః॥

తే. అహాహాయుత్కృష్టదశయదేమనఁగవచ్చు। చెలఁగుముక్తుఁడువర్తించుఁజిత్రములను
మేలుకొనఁడెన్న నిద్రింప వీలరయఁడు । ఱెప్పవాలుపఁడెత్తండె యొప్పటికిని.

11శ్లో॥ సర్వత్రదృశ్యతేస్వస్థ । స్సర్వత్రవిమలాశయః
సమస్తవాసనాముక్తో । ముక్తస్సర్వత్రరాజతే॥

తే. సర్వకాలముఁగాన్పించు స్వస్థుఁడైయె । అన్నియెడలనుసమదర్శియైయెసంగు
విషయవాసనలెల్లను వీడియుండు । ముక్తుఁడెల్లెడరాణించు ముద్దుగాను. 221

12శ్లో॥ పశ్యన్ఛృణ్వన్స్పృశన్జిఘ్రు । న్నశ్నన్గృహ్ణన్వదన్వ్రజన్
ఈహితానీహితైర్ముక్తో । ముక్తఏవమహాశయః॥

తే.కనుచువినుచుండియంటిమూర్కొనుచునుండి। తినుచుఁగొనుచుండిపలుకుచుఁజనుచునుండి
వలయునదియొల్లనిదిలేక వరలుచుండు । ఆత్మఁగనుమహితుఁడు ముక్తుఁడైనకతన.222

13శ్లో॥ ననిందతినచస్తౌతి । నహృష్యతినకుప్యతి
నదదాతినగృహ్ణాతి । ముక్తస్సర్వత్రనీరసః॥

తే. చేయఁడేనిందస్తోత్రంబు చేయఁడెవని । పొందఁడానందమునుగోపమందఁడెపుడు
ఈయఁబోఁడిచ్చునదికొన నీయకొనఁడు । నీరసములన్నిముక్తునికారయంగ.223

14శ్లో॥ సానురాగాంస్త్రియందృష్ట్వా । మృత్యుంవాసముపస్థితం
అవిహ్వలమనాస్స్వస్థో । ముక్తఏవమహాశయః॥

తే. చూడననురాగవతియైన సుందరాంగి । మనసుఁజెదరంగనీయండు తనదరిఁదగు
మరణదేవతఁగన్నఁగు దిరికచెడఁడు । ఆత్మఁగనుమహితుఁడుముక్తుఁడైనకతన.

15శ్లో॥ సుఖేదుఃఖేనరేనార్యాం । సంపత్సుచవిపత్సుచ
విశేషోనైవధీరస్య । సర్వత్రసమదర్శినః॥

తే. అన్నియెడలనుసమదర్శి యైనధీర । వరునకేలవిశేషంబు లెఱుకపడును?
ఖేదనానందములస్త్రీపురుషులయెడల । సంపదలపట్లనాపలా సమయములను.

16శ్లో॥ నహింసానైవకారుణ్యం । నౌద్ధత్యంనచదీనతా
నాశ్చర్యంనైవచక్షోభః । క్షీణసంసరణేనరే॥

తే. లేదుకరుణాకారసంబట్టై లేదుహింస । లేదుదైన్యంబుగర్వము లేదుకూడ
లేదుసంక్షోభమునువింత లేదుకాద । గళితసంసారియైనయాఘునుకెపుడు. 226

17శ్లో॥ నముక్తోవిషయద్వేష్టా । నవావిషయలోలుపః
అసంసక్తమనానిత్యం । ప్రాప్తప్రాప్తముపాశ్నుతే॥

తే. విషయదూరుఁడుకాఁడట్టె విషయపరుఁడు । దేనిఁగూడఁడువీడఁడు దేనిఁగూడ
ఏదిప్రాప్తించుదానికేమోదమందు।ముక్తుఁడైయొప్పుమహాత్మమూర్తియున్న

18శ్లో॥ సమాధానాసమాధాన । హితాహితవికల్పనాః
శూన్యచిత్తోనజానాతి । కైవల్యమివసంస్థితః॥

తే. ఒప్పునదియంచునెఱుఁగఁడట్లొప్పనిదని । హితముకానిదియెఱుఁగండుహితమెఱుగఁడు
వరలుజ్ఞానివిదేహకైవల్యమంది । యున్నలాగునఁగనవచ్చు సన్నుఁదెలియ. 228

19శ్లో॥ నిర్మమోనిరహంకారో । నకించిదితినిశ్చితః
అంతర్గళితసర్వాశః । కుర్వన్నపికరోతిన॥

తే. లోననేయాసయునులేని జ్ఞానియరయ । మమతనాడ్చియహంకృతి మంటఁగలిపి
ఏమియునులేనిదనినిశ్చయించికొనియుఁ।జేయుఁబనులనుఫలముఁదాఁజెందకుండు.

20శ్లో॥ మనఃప్రకాశసమ్మోహ । స్వప్నజాడ్యవివర్జితః
దశాంకామపిసంప్రాప్తో । భవేద్గళితమానసః॥

తే. స్వప్నజాడ్యములనుప్రకాశమునుమోహ । ముడిగియునుదెప్పటిలుమదియొప్పునతఁడు
ఎద్దియేనొకదశలటస్థిఁచినంత । గళితమానసుఁడైమర్మములనెఱిఁగెడి. 230

అష్టాదశ ప్రకరణము.

శాంతి శతకము.

1శ్లో॥ యస్యబోధోదయేతావ । త్స్వప్నవద్భవతిభ్రమః
తస్మైసుఖైకరూపాయ । నమశ్శాంతాయతేజసే॥

తే. ఏనికేజ్ఞానముదయించు నెప్పటికినో । అంతదనుకనుభ్రమస్వప్న మట్టులుండు
అట్టిసుఖరూపమునుశాంత మైనయట్టి । తేజమునకేను మ్రొక్కుదుఁ దృప్తితీఱ.

2శ్లో॥ అర్జయిత్వాఖిలానర్థా । న్భోగానాప్నోతిపుష్కలాన్
నహిసర్వపరిత్యాగ । మంతరేణసుఖీభవేత్॥

తే. ధనముసార్జించిరొల్లవి ధనములనరుఁడు । భోగములువిస్తరించియోపొందుచుండు
వానినన్నింటిఁద్యజియించు మానవునికిఁ । గానిసుఖమబ్బనేరదు కాదెతెలియ?

3శ్లో॥ కర్తవ్యదుఃఖమార్తండ । జ్వాలాదగ్ధాంతరాత్మనః
కుతః ప్రశమపీయూష । ధారాసారమృతేసుఖం॥

ఆ. కర్మజనితదుఃఖ ఘనరవిదీధితి । చేవిదగ్ధుఁడైన జీవికన్న
శాంతమనెడియమృత సారపుధారతోఁ । జిక్కకున్నసుఖము దక్కునొక్కొ!

4శ్లో॥ భవోఽయంభావనామాత్రో । నకించిత్పరమార్థతః
నాస్త్యభావస్స్వభావానాం । భావాభావవిభావినాం॥

తే. పరగుసంకల్పమాత్రమై భవముజగతి । నాత్మయేభావరూపమై యలరఁగాన
భావతదభావగతసుస్వభావములకు । లేదభావముచల్లన కాదువహ్ని. 234

5శ్లో॥ నదూరంనచసంకోచా । ల్లబ్ధమేవాత్మనఃపదం
నిర్వికల్పంనిరాయాసం । నిర్వికారంనిరంజనం॥

ఆ. ఆత్మయొక్కరూప మగులబ్ధమదిదూర । మనను రాదుచేరు వనను రాదు
అగునునిర్వికల్పమగు నిరాయాసంబు । నగునునిర్వికృతిని రంజనంబు.

6శ్లో॥ వ్యామోహమాత్రవిరతౌ । స్వరూపాదానమాత్రతః
వీతశోకావిరాజంతే । నిరావరణదృష్టయః॥

ఆ. ఆన్నికనెడిజ్ఞాను లాత్మవిశ్రాంతిచేఁ । దెలిసిమోహమడఁచి తెన్నెఱింగి
వీతశోకులగుచు వెలుగొందుదురుభువి । వారితీరుఁ కేరు లేరుగారె? 236

7శ్లో॥ సమస్తంకల్పనామాత్ర । మాత్మాముక్తస్సనాతనః
ఇతివిజ్ఞాయధీరోహి । కిమభ్యస్యతిబాలవత్॥

ఆ. కలప్రపంచమెల్లఁ గల్పనామాత్రమై । ముఖ్యమైనయాత్మ ముక్తుఁడేకద
అనుచుఁదెలిసిజ్ఞాని యర్భకునట్టుల । నలవఱచికొనండె యంతయింత? 237

8శ్లో॥ ఆత్మాబ్రహ్మేతినిశ్చిత్య । భావాభావౌచకల్పితౌ
నిష్కామఃకింవిజానాతి । కింబ్రూతేచకరోతికిం॥

ఆ. తానుబ్రహ్మమనచుఁ దగుకలిమియులేమి । కల్పితములటంచుఁ గనెడుజ్ఞాని
ఏమితెలియఁగోరు నేమనఁగాఁగోరు । నేమిపనులొనర్ప నిచ్చగించు? 238

9శ్లో॥ అయంసోఽహమయంనాహం । మితిక్షీణావికల్పనాః
సర్వమాత్మేతినిశ్చిత్య । తూష్ణీంభూతస్యయోగినః॥

ఆ. తానెసర్వమంచుఁ దథ్యంబుగణియించు । చూరకుండుయోగి సేరకుండు
అద్దినేనుగానిఁ కిద్దియేనేనని । పలుకనైనహీన భావవిధులు 239

10శ్లో॥ నవిక్షేపోనచైకాగ్ర్యం । నాతిబోధోనమూఢతా
నసుఖంనచవాదుఃఖ । ముపశాంతస్యయోగినః॥

• తే. తనకువ్యగ్రతయేకాగ్రతయును లేదు । చెలఁగు తెలివియుమౌఢ్యము కలిమిలేదు
కడకుసౌఖ్యముమఱియుదుఃఖంబులేదు। ఉపశమముకల్గియొప్పెడియోగికరయ240

11శ్లో॥ స్వారాజ్యేభైక్ష్యవృత్తౌచ । లాభాలాభేజనేవనే
నిర్వికల్పస్వభావస్య । నవిశేషోస్తియోగినః॥

తే. నిర్వికల్పస్వభావుఁడై నెగడుయోగి । కరయనింద్రపదవియుభైక్ష్యమ్మునొకటె
లాభదాలాభదార్థపు లాగులొకటె ।జనసమితియందువనమందునునికియొకటె241

12శ్లో॥ క్వధర్మఃక్వచవాకామః । క్వచార్థఃక్వవివేకతా
ఇదంకృతమిదంనేతి । ద్వంద్వైర్ముక్తస్యయోగినః॥

ఆ. ఇదియెచేయఁదగిన దిద్దికాదనునట్టి । రెండులేకసమత నుండుయోగి
యేమెఱుంగుధర్మకామంబులర్థంబు । తెలివిమోక్షమునకుఁ దెన్నుచూప? 242

13శ్లో॥ కృత్యంకిమపినైవాస్తి । నకాపిహృదిరంజనా
యథాజీవనమేవేహ। జీవన్ముక్తస్యయోగినః॥

తే. అవనిఁదానుజీవన్ముక్తుఁడైనయోగి । యెట్లుదృష్టమొయట్లెజీవించుఁగాని
చేయఁదగినదియనియొక చెయ్వెఱుఁగఁడు। దేనమానసమనురాగ మూననీఁడు243

14శ్లో॥ క్వమోహఃక్వచవావిశ్వం । క్వతద్ధ్యానంక్వముక్తతా
సర్వసంకల్పసీమాయాం । విశ్రాంతస్యమహాత్మనః॥

ఆ. శాంతుఁడగుచుబుద్ధి సంకల్పములయందు । భ్రాంతిలేనియోగి వర్యునకును
వినఁగమోహమేడ? విశ్వంబనఁగనేడ? । మొదలధ్యానమేడ? ముక్తియేడ? 244

15శ్లో॥ యేనవిశ్వమిదందృష్టం । సనాస్తీతికరోతువై
నిర్వాసనఃకింకురుతే । పశ్యన్నపినపశ్యతి॥

ఆ. ఎవ్వఁడీజగంబు నెల్లఁదాఁగనుచుండు । వాఁడెయెఱుఁగులేని జాడనొకట
నిశ్చయంబెఱుంగు నిర్వాసనుండైనఁ । జూచునట్టెయుండుఁ జూడకుండు 245

16శ్లో॥ యేనదృష్టంపరంబ్రహ్మ । సోహంబ్రహ్మేతిచింతయేత్
కించింతయతినిశ్చింతో। ద్వితీయంయోనపశ్యతి॥

•తే. ఎవఁడుబ్రహ్మముఁగనునొతా నేనెబ్రహ్మ । మనికొనంగలయూహనే యంగలందు
రెండవదెయున్నఁడుంగాన కుండుజ్ఞాని। తలఁపెఱుంగఁడేయేమిచింతలనొనర్చు?246

17శ్లో॥ దృష్టోయేనాత్మవిక్షేపో । నిరోధంకురుతేత్వసౌ
ఉదారస్తు నవిక్షిప్త । స్సాధ్యాభావాత్కరోతికిం॥

తే. ఎవఁడుచింతలభ్రాంతిని దవులునతఁడు । నలిగిచిత్తనిరోధము నర్చుచుండు
తానుదారుఁడుభ్రాంతినే తగులకునికిఁ । దివిరికనఁబనిలేదుసాధింతమన్న. 247

18శ్లో॥ ధీరోలోకవిపర్యస్థో । వర్తమానోపిలోకవత్
నసమాధింనవిక్షేపం । నలేపంస్వస్యపశ్యతి॥

తే. లోకవిపరీతుఁడగుజ్ఞాని లోకమట్టు । వర్తనంబునఁబ్రాగ్బద్ధ వశతనున్న
అలసమాధియువిక్షేప మల్లలేప । మరయఁదనవిగఁగనుగొన నైనఁబోఁడు. 248

19శ్లో॥ భావాభావవిహీనోయ । స్తృప్తోసర్వాసనోబుధః
నైవకించిత్కృతంతేన । లోకదృష్ట్యావికుర్వతా॥

తే. ఏబుధుఁడుభావతదభావ హీనుఁడైయుఁ । దృప్తుఁడైభ్రాంతులేవియు నెఱుఁగఁడాతఁ
డింతయేలోకదృష్టిఁగా వించెనేని । దానినొకపనిఁగాలెక్క కూనరాదు. 249

20శ్లో॥ ప్రవృత్తౌవానివృత్తౌవా । నైవధీరస్యదుర్గ్రహః
యదాయత్కర్తుమాయాతి । తత్కృత్వాతిష్ఠతస్సుఖం॥

తే. పనులనొవరింపనవిమాను పట్లజ్ఞాని । యైనవానికిలేదభిమానమెపుడు
ఎప్పుడేయదికావింప నేరుపడునొ । యప్పుడదిచేసిసుఖముగా నధివసించు. 250

21శ్లో॥ నిర్వాసనోనిరాలంబః । స్వచ్ఛందోముక్తబంధనః
క్షిప్తస్సంసారవాతేన । చేష్టతేశుష్కపర్ణవత్ ॥

తే. భ్రమయుఁబనులఁబ్రవర్తనవానిప్రీతి । యెదియులేకుండిబంధన మేదెఱుఁగని
జ్ఞానిసంస్కారమనుగాలి పూనగుట । నెండినాఁకుగవర్తించు చుండునహహ! 251

22శ్లో॥ అసంసారస్యతుక్వాపి । నహర్షోనవిషాదతా
సశీతలమనానిత్యం । విదేహఇవరాజతే॥

తే. అల్లసంసారమంటని యట్టిజ్ఞాని । యెఱుఁగడానందమును ఖేద మేదఁగాని
చల్లనగుమానసంబున నెల్లయెడలఁ । దేజరిల్లుచునుండువి దేహుపగిది 252

23శ్లో॥ కుత్రాపినజిహాసాస్తి । నాశోవాపినకుత్రచిత్
ఆత్మారామస్యధీరస్య । శీతలాచ్ఛతరాత్మనః॥

తే. ఆత్మమ భిరాము మైయుండు నట్టిధీర । మతికివార్ధ్రాలినిర్మల మానసునకు
పట్టువిడుపులయందిచ్ఛ పుట్టదెచట । రాదునాశనమునునన ర్థంబునెచట 253

24శ్లో॥ ప్రకృత్యాశూన్యచిత్తస్య । కుర్వతోఽస్యయదృచ్ఛయా
ప్రాకృతస్యేవధీరస్య । నమానోనావమానతా॥

తే. వృత్తిలేకుండుచిత్తము వెలయుజ్ఞాని । పూనుప్రారబ్ధమునఁబెయ జ్ఞానియట్లు
లేదియెట్టులఁజేయఁగా నేరుపడిన । మానమవమానమూనఁడు మానసమున. 254

25శ్లో॥ కృతందేహేనకర్మేదం । నమయాశుద్ధరూపిణా
ఇతిచింతానురోధీయః । కుర్వన్నపికరోతిన॥

తే. ఈపనులుసేతమేనున నేరుపడియెఁ । గానియమలస్వరూపినా నేనొనర్ప
ననుచుయోజించుజ్ఞానియేఁడాతఁడెప్పు । డేదిచేసియుఁజేయఁగలేదనఁబడు.255

26శ్లో॥ అతద్వాదీవకురుతే । నభవేదపిబాలిశః
జీవన్ముక్తస్సుఖీశ్రీమా । న్సంసరన్నపిశోభతే॥

తే. అరయఁబనులుజీవన్ముక్తుఁడైనజ్ఞాని । యేనచేయుదుననువాని మైనొనర్ప
సాగిమూర్ఖుఁడుగాఁడుసంసారియైయు । సుఖియుశ్రీమంతుఁడనఁదగుశోభనొందు

27శ్లో॥ నానావిచారసుశ్రాంతో । ధీరోవిశ్రాంతిమాగతః
నకల్పతేనజానాతి । నశృణోతినపశ్యతి॥

తే. చాలగాద్వైతభావవిచారములను । జేసిడస్సియువిశ్రాంతిఁజెందుజ్ఞాని
యిప్పుడూహింపఁదెలిసికోనెన్నఁడౌర । వినఁగఁగనఁగనుదలఁపండె వింతగాను

28శ్లో॥ అసమాధేరవిక్షేపా । న్నముముక్షుర్నచేతరః
నిశ్చిత్యకల్పితంపశ్య । న్బ్రహ్మైవాస్తేమహాశయః॥

తే. జ్ఞానిముక్తుండుబద్ధుండుఁ గాఁడుసుమ్మి • అలసమాధియుద్వైతభ్రమాశిలేమి
ఇద్దిసర్వమునిత్యమం చెఱుఁగుకతన । నిర్వికారుఁడుబ్రహ్మమై నెగడుజగతి.258

29శ్లో॥ యస్యాంతస్స్యాదహంకారో । నకరోతికరోతిసః
నిరహంకారధీరేణ । నకించిదకృతంకృతం॥

తే. ఏనిహృదిలోనహంకృతి పూనువాఁడు । చేయకుండినఁజేసిన ట్లేయగపడు
తానహంకారమూనని జ్ఞానియైనఁ । జేయునదియించుకయు లేకచేయునిదగు.259

30శ్లో॥ నోద్విగ్నంనచసంతుష్ట । మకర్తృస్పందవర్జితమ్
నిరాశంగతసందేహం । చిత్తంముక్తస్యరాజతే॥

తే. ముక్తుఁడగుజ్ఞానిచిత్తము ముదమెఱుఁగక । కోపమొందకకదఁగక కుదురువిడక
ఆసఁజెందకసందేహ మైనలేక । సర్వదాతేజరిల్లుస సారముగను. 260

31 శ్లో॥ నిర్ధ్యాతుంచేష్టితుంవాపి । యచ్చిత్తంనప్రవర్తతే
నిర్ణిమిత్తమిదంకింతు । నిర్ధ్యాయతివిచేష్టతే॥

తే. ఏపనియు మానఁబనిసేయ నెవనిచిత్త । మొగిఁ బ్రవర్తింపదాజ్ఞాని కూహలేమి
నిశ్చలత్వమె యెల్లెడ నెగడుచుండుఁ । జేష్టలొనరించు నొకవేళఁ జిత్రముగను.261

32 శ్లో॥ తత్త్వంయథార్థమాకర్ణ్య । మందఃప్రాప్నోతిమూఢతాం
అథవాయాతిసంకోచ । మమూఢఃకోపిమూఢవత్॥

తే. నిక్కమౌ తత్త్వ మొక్కటఁ జక్కఁగ విని । మందుఁ డజ్ఞానిమౌఢ్యము నొందును మఱి
ధ్యానమూనును శాస్త్రగాథలను వినికి । నవివేకియె మూఢునట్లె యొదఁబడు.262

33 శ్లో॥ ఏకాగ్రతానిరోధోవా । మూఢైరభ్యస్యతేభృశం
ధీరాఃకృత్యన్నపశ్యంతి । సుప్తవత్స్వపదేస్థితాః॥

తే. అల్లగుఱిచూపొ చిత్తమునాచికొలొ । మూఢులభ్యాసమొనరింత్రు మొగిమిగులను
స్వస్వరూపులు జ్ఞానులే పనులుఁగనరు । కలలెఱుంగని నిద్రితు కరణిధరణి. 263

34 శ్లో॥ అప్రయత్నాత్ప్రయత్నాద్వా । మూఢోనాప్నోతినిర్వృతిం
తత్త్వనిశ్చయమాత్రేణ । ప్రాజ్ఞోభవతినిర్వృతః॥

మూఢుఁడగువాఁడు నిర్వృతిఁ బొందలేఁడు । చేసియత్నము యత్నము చేయకయును
మహితమగు తత్త్వమెఱిఁగిన మాత్రముననె । నిర్వృతుండగుఁ బ్రాజ్ఞుఁడు నిశ్చయముగ.

35 శ్లో॥ శుద్ధంబుద్ధంప్రియంపూర్ణం । నిఃప్రపంచంనిరామయం
ఆత్మానంతంనజానంతి । తత్రాభ్యాసపరాజనాః॥

తే. దానభ్యాసపరజను లా[illegible]ెఱుఁగ । రరయ శుద్ధము బుద్ధము నై ప్రియంబు
చాలపూర్ణము నిష్ప్రపంచంబు మఱి ని । రామయంబగు నాత్మ యమ్యమూర్తి

36 శ్లో॥ నాప్నోతికర్మణామోక్షం । విమూఢోభ్యాసరూపిణా
ధన్యోవిజ్ఞానమాత్రేణ । ముక్తస్తిష్ఠత్యవిక్రియః॥

తే. కడఁగి యభ్యాసరూపమౌ కర్మములను । మూఢుఁడగువాఁడు పొందఁడు మోక్షమరయ
మహితధన్యుండు విజ్ఞాన మాత్రముననె । యేమొనర్పక ముక్తుఁడై యొసఁగునూవె

37 శ్లో॥ మూఢోనాప్నోతితద్బ్రహ్మ । యతోభవితుమిచ్ఛతి
అనిచ్ఛన్నపిధీరోహి । పరబ్రహ్మస్వరూపభాక్॥

తే. ఎంత గాఁ గోరి మీఱితము త్నింతమున్న । మూఢుఁడల బ్రహ్మరూపముఁ బొందలేఁడు
ఇచ్ఛలేకున్న ధీరుఁడై యొసఁగు జ్ఞాని । తాఁ బరబ్రహ్మరూపంబుఁ దాల్చుఁ గాదె!267

38శ్లో॥ నిరాధారాగ్రహవ్యగ్రా । మూఢాస్సంసారపోషకాః
ఏతస్యానర్థమూలస్య । మూలచ్ఛేదః కృతో బుధైః॥
తే. పట్టులేనిదురాగ్రహావటిమగల్గు । మూఢుఁడయ్యెడిసంసార పోషకుండె
పోనులన్ని యీసంసార మందలివని । జ్ఞానులడుగంటనఱికిరి కాదెదీని! 268
39శ్లో॥ నశాంతింలభతేమూఢో । యతశ్శమితుమిచ్ఛతి
ధీరస్తత్త్వంవినిశ్చిత్య । సర్వదాశాంతమానసః॥
తే. ఎంతశాంతింపమనమున నెంచియైన । మూఢుఁడెప్డును శాంతిని బొందలేఁడు
ధీరుఁడగుజ్ఞానితత్త్వంబుఁ దెలిసినమ్మి।సర్వదా శాంతమనమున సర్విఁ జెలఁగు.269
40శ్లో॥ క్వాత్మనోదర్శనంతస్య । యద్దృష్టమవలంబతే
ధీరాస్తంతంనపశ్యంతి । పశ్యంత్యాత్మానమవ్యయం॥
తే. కనఁగనైనదెల్లఁ గనినమ్మువానికి । ఆత్మరూపమెట్లు లగపడెడిని
జ్ఞానులెప్రుడుఁగనరు దీనినిదానిని । అరసికందురక్షయాత్మ మెుక్కఁడె. 270
41శ్లో॥ క్వనిరోధోవిమూఢస్య । యోనిర్బంధంకరోతివై
స్వారామస్యైవధీరస్య । సర్వదాఽసావకృత్రిమః॥
తే. పూనినిర్బంధ మొనరించు మూఢునకును । ఏడఁజిత్తనిరోధంబు కూడివచ్చు
అరయనాత్మాభిరాముఁడై యలరుజ్ఞాని । కెల్లెడలసహజమై యొనయుఁగాక.
42శ్లో॥ భావస్యభావకఃకశ్చి । న్నకించిద్భావకోఽపరః
ఉభయాభావకఃకశ్చి । దేవమేవనిరాకులః॥
తే. తానుగనునదితక్కినపఁ బూనునొకఁడు।ఉన్నదియునున్న చుట్టుచు నుండుఁబరుఁడు
ఇదియునదియునువ్యాదిలోనఁ గుదురనీని।యుత్తముండొండెనిశ్చల చిత్తుఁడగును.272
43శ్లో॥ శుద్ధమద్వయమాత్మానం । భావయంతికుబుద్ధయః
నతుజానంతిసమ్మోహా । ద్యావజ్జీవమనిర్వృతాః॥
తే. అమలమద్వయమంచునే యాత్మనెప్రుడుఁ।దలఁచుచుండ్రుకుబుద్ధులీ ధరణియందుఁ
గానివ్యామోహమునదానిఁ గానలేరు। బ్రదికినన్నాళ్లసంతోష పదమెలేక.273
44శ్లో॥ ముముక్షోర్బుద్ధిరాలంబ । మంతరేణనవిద్యతే
నిరాలంబైవనిష్కామా । బుద్ధిర్ముక్తస్యసర్వదా॥
ఆ. ముక్తిఁగోరువాని బుద్ధిపట్టునుగోరి । కానసూనుదేది సేనిగాని
ముక్తుఁడైనజ్ఞాని బుద్ధికోర్కెయొకేమి।అచలమగుచుఁగాంచు నాత్మనెప్రుడు

45శ్లో॥ విషయద్వీపినోవీక్ష్య । చకితాశ్శరణార్థినః
విశంతిఝటితిక్రోడం । నిరోధైకాగ్రసిద్ధయే॥

తే. విషయశార్దూలములఁగాంచి వెఱచిపఱచి । ఆత్మరక్షణకై చొత్తు రల్లగుహల
తమకుఁజిత్తనిరోధమం దమరుననుచు। మందబుద్ధులుజ్ఞానిదా చందమగునె? 275

46శ్లో॥ నిర్వాసనంహరిందృష్ట్వా । తూష్ణీంవిషయదంతినః
పలాయంతేనశక్తాస్తే । సేవంతేకృతచాటవః॥

తే. వాసనారహితునివారి కైశరిఁగని । విషయహస్తులశక్తత వెఱచిపఱచు
అల్ల వేదవ్వననునిల్చి యమ్మహాత్ము । వరుససేవించుఁగదప్రియ వాదులట్లు.276

47శ్లో॥ నముక్తికారికాంధత్తే । నిశ్శంకోయుక్తమానసః
పశ్యన్శృణ్వన్స్పృశన్జిఘ్రన్ । నశ్నన్నాస్తేయథాసుఖం॥

తే. అచలమనముండియుఁగసంశయంబులేని । జ్ఞానియమనియమాదుల నూనఁబోఁడు
కనుచువినుచునుదినుచుమూర్కొనుచుస్పృశ్యఁగొనుచుస్వేచ్ఛనుసుఖముగ మనెడి
నెపుడు. 277

48శ్లో॥ వస్తుశ్రవణమాత్రేణ । శుద్ధబుద్ధిర్నిరాకులః
నైవాచారమనాచార । మౌదాస్యంవాప్రపశ్యతి॥

తే. పటిమచెడనానెవస్తుశ్రవణముచేత । అమలమతియైనజ్ఞానిని రాకులుఁడగు
కనఁడనాచారమాచార మునువియును।ఇంకనౌదాస్యమైనని శ్యంకఁడగుచు.278

49శ్లో॥ యదాయత్కర్తుమాయాతి । తదాతత్కురుతేబుజుః
శుభంవాప్యశుభంవాపి । తస్యచేష్టాహిబాలవత్॥

తే. ఎప్పుడేయదిచేయంగ నొప్పునప్పు। డద్దిచేసెడిఁబాశ్రద్ధ మంచునెంచి
శుభమదియొయానొమతియద శుభమెయానొ। బాలురకుసాటిచేష్టల పట్లనతఁడు.

50శ్లో॥ స్వాతంత్ర్యాత్సుఖమాప్నోతి । స్వాతంత్ర్యాల్లభతేపరం
స్వాతంత్ర్యాన్నిర్వృతింగచ్ఛే। త్స్వాతంత్ర్యాత్పరమంపదం॥

తే. తగుసుసుఖమెల్లెడలనుస్వాతంత్ర్యమునను।తగుపరంబునుదొరకుస్వాతంత్ర్యమునను
అరయస్వాతంత్ర్యమునఁగూడ్చుఁ బరమసుఖము। పరగుస్వాతంత్ర్యమునఁగాడఁ
బరమపదము. 280

51శ్లో॥ అకర్తృత్వమభోక్తృత్వం । స్వాత్మనోమన్యతేయదా
తదాక్షీణాభవంత్యేవ । సమస్తాశ్చిత్తవృత్తయః॥

తే. తనయకర్తృతయును మతి తనయభోక్తృ। తయును మదిలోన నెప్పుడు తలఁచు
నపుడె హానియాచిత్తవృత్తులు వరుసనన్ని। త్రైణ్యమును బొందువాఁడగ్ర గణ్యుఁ
డుగను. 281

52శ్లో॥ ఉచ్ఛృంఖలాప్యకృతి కా। స్థితిర్ధీరస్య రాజతే
నతుసస్పృహచిత్తస్య। శాంతిర్మూఢస్యకృత్రిమా॥

తే. నిస్పృహుండగు ధీరుని నిజగుణంబుఁ। జూడ స్వేచ్ఛ నెసంగిన శోభఁ జెందు
సస్పృహుండగు మూఢుని శాంతగుణమె। కల్పితింబాటశోభను గానఁజెందు. 282

53శ్లో॥ విలసంతి మహాభోగై। ర్విశంతి గిరిగహ్వరాన్
నిరస్తకల్పనాధీరా। అబద్ధాముక్తబుద్ధయః॥

తే. సక్తియేమాత్రమును లేని ముక్తబుద్ధు। లల్ల సంకల్పమే లేని యట్టి ధీరు
లొకపుడు వేళ మహాభోగ మొందియుండ్రు। గిరులవనములనొకవేళఁ దిరుగుచుండ్రు.

54శ్లో॥ శ్రోత్రియం దేవతాంతీర్థ। మంగనాం భూపతిం ప్రియం
దృష్ట్వాసంపూజ్యధీరస్య। నకాపిహృదివాసనా॥

తే. జ్ఞానియగువాఁడు ధర్మార్థ కాంక్షఁగనఁడు। శ్రోత్రియుని దేవుఁ దీర్థముఁ జూచి
మ్రొక్కుఁ। గామమున నెన్నఁడాతండు గనుఁగొనండు। సతిని ధరణీపతిని బ్రియ
హితుని సుతుని. 284

55శ్లో॥ భృత్యైఃపుత్రైఃకళత్రైశ్చ। దౌహిత్రైశ్చాపిగోత్రజైః
విహస్యధిక్కృతోయోగీ। నయాతివికృతింమనాక్॥

తే. పుత్రదౌహిత్రభృత్యకళత్రగోత్రి। జులు నదన్నెపుఁ బనిరసించి చూడనైన
జ్ఞానికేమాత్ర మేనివికారమున్నె?। మున్నె మోహముఁ బ్రాదిఁగోని యున్న మిన్న.

56శ్లో॥ సంతుష్టోపిన సంతుష్టః। ఖిన్నోపిన చ ఖిద్యతే
తస్యాశ్చర్యదశాంతాంతాం। తాదృశాఏవజానతే॥

తే. అనుభవింపఁడు సంతోషి యైయుముదము। ఖిన్నుఁడైయును దుఃఖము నెన్నఁ
డెపుడు। తలఁపనాతని వింతవిధంబులన్ని। అట్టిమహనీయుఁడైననే యరయఁజాలు.

57శ్లో॥ కర్తవ్యతైవసంసారో। నతాంపశ్యంతిసూరయః
శూన్యాకారానిరాకారా। నిర్వికారానిరామయాః॥

తే. క్షితిని శూన్యాకృతులు నిరాకృతులు నిర్వి। కారులు నిరామయులుఁ తాము గాన
సంగు ఘనులు తలఁచరు కార్యసంకల్పములను। అదియె యోగఁగదసంసారమును
తలఁపున. 287

58శ్లో॥ అకుర్వన్నపిసంక్షోభా । ద్వ్యగ్రస్సర్వత్రమూఢధీః
కుర్వన్నపితుకృత్యాని । కుశలోహినిరాకులః॥

తే. ఏపనిచేయకయున్మూఢుఁ డెల్లెడల । క్షోభనేకాగ్రచిత్తతఁ జూడఁబడుఁ
డు। నెరపరిజ్ఞానిపనులెల్ల నిర్వహించు । చుండినిశ్చలచిత్తుఁడై యుండుఁబుడమి 288

59శ్లో॥ సుఖమాస్తేసుఖంశేతే । సుఖమాయాతియాతిచ
సుఖంవక్తిసుఖంభుఙ్త్తే । వ్యవహారేపిశాంతధీః॥

తే. శాంతుఁడగుజ్ఞానివ్యవహార సరణినున్న । సుఖముగానుండునిద్రించు సుఖముగా
నె। సుఖముగావచ్చుఁబోవును సుఖముగానె । సుఖముగాఁబల్కుభుజియించు
సుఖముగానె. 289

60శ్లో॥ స్వభావాద్యస్యనైవార్తి । ర్లోకవద్వ్యవహారిణః
మహాహ్రద ఇవాక్షోభ్యో । గతక్లేశస్సుశోభతే॥

తే. వ్యవహరించెడిజ్ఞానికిఁ బ్రాకృతుగతి । నార్తిలేమఁగతక్లేశుఁ డగుచునైజ
మునను రొంపిడయును లేమి ఘనజలాశ్య । యంబువైఖరిశోభించు నమలపదవి 290

61శ్లో॥ నివృత్తిరపిమూఢస్య । ప్రవృత్తిరుపజాయతే
ప్రవృత్తిరపిధీరస్య । నివృత్తిఫలభాగినీ॥

తే. మూఢజనునినివృత్తియు ముక్తుఁడాతఁ । డగుటచేతఁబ్రవృత్తిగా నమభవమగుఁ
గానిజ్ఞానిప్రవృత్తియు నానివృత్తి । ఫలమెయొనగూర్చునతనిని శ్చలతబలిమి 291

62శ్లో॥ పరిగ్రహేషువైరాగ్యం । ప్రాయోమూఢస్యదృశ్యతే
దేహేవిగళితాశస్య । క్వరాగః క్వవిరాగతా॥

ఆ వలచువానియందు వైరాగ్యమెల్లెడఁ । గానఁబడునుమూఢ మానవునకు।
దేవనాసలేని జ్ఞానికెట్లుండు । రాగదశయువతివి రాగదశయు? 292

63శ్లో॥ భావనాభావనాసక్తా । దృష్టిర్మూఢస్యసర్వదా
భావ్యభావనయాసాతు । స్వస్థస్యాదృష్టిరూపిణీ॥

తే. మూఢదృష్టికినాసక్తి ముందునిలిచి । యెప్పుడునగునది కానిది యెంచుచుండు
స్వస్థుఁడగుజ్ఞానికాదృష్టి పోగఁ బోక । చూపడఁ గియుండుఁగొఱమాలి నేపునకు

64శ్లో॥ సర్వారంభేషునిష్కామో । యశ్చరేద్బాలవన్మునిః
నలేపస్తస్యశుద్ధస్య । క్రియమాణేపికర్మణి॥

ఆ. బాలునట్లుకామ పాశరహితమౌని । సర్వకార్యములను సలుపుచుండు
నైనఁబనులొనర్చు నప్డుగూర్పత్వ । మతనికుండదరయ నమలుఁడగుట 294

65శ్లో॥ సఏవధన్యఆత్మజ్ఞః । సర్వభావేషుయస్సమః
పశ్యన్ఛృణ్వన్స్పృశన్జిఘ్రి । న్నశ్నన్నిస్తర్షమానసః॥

ఆ. సర్వభావములను సముఁడైతఁడాతఁడే । ఆత్మవేత్తధన్యుఁ డయినవాఁడు। తనిసి
యుండుమదిని తాఁగనువినుస్పర్శ । గొనునుమూరుకొనును దినునిరతము 295

66శ్లో॥ క్వసంసారఃక్వచాభాసః । క్వసాధ్యంక్వచసాధనం
ఆకాశస్యేవధీరస్య । నిర్వికల్పస్యసర్వదా॥

ఆ. ఆకసంబువలెని యవికల్పుఁడౌజ్ఞాని । కేటికిప్రపంచ మిందలివరిధ
స్వర్గమైననేడ సాధ్యముగాఁగోరు । యజ్ఞసాధనంబు నరయునేడ? 296

67శ్లో॥ సజయత్యర్థసన్యాసీ । పూర్ణస్వరసవిగ్రహః
అకృత్రిమోఽనవచ్ఛిన్నే । సమాధిర్యస్యవర్తతే॥

ఆ. ఎవనినైజభావ మెన్నఁబూర్ణస్వరూ । పమునఁదగుసమాధి నమరియుండు
నతఁడెపూర్ణమూర్తి యర్థపరిత్యాగి। అన్నిటినిజయించి యెన్నికఁగను 297

68శ్లో॥ బహునాత్రకిముక్తేన । జ్ఞాతతత్త్వోమహాశయః
భోగమోక్షనిరాకాంక్షీ । సదాసర్వత్రనీరసః॥

ఆ. వేయిమాటలేటి కోయితత్త్వజ్ఞుఁడె । తామహాశయుండు తథ్యముగను
భోగమోక్షములను పొందఁగాఁగోరండె । యెప్పుడునువిరాగి యేయుగుఁగద 298

69శ్లో॥ మహదాదిజగద్ద్వైతం। నామమాత్రవిజృంభితం
విహాయశుద్ధబోధస్య । కింకృత్యమవశిష్యతే॥

ఆ. పంచభూతములని పరగుప్రపంచము । రెండటనెడి తెలివి బండచేసి
యుండఁజేయుజ్ఞాన ముప్పారునమలున। కొకపనియుఁజేయ నున్నమిగిలి? 299

70శ్లో॥ భ్రమభూతమిదంసర్వం । కించిన్నాస్తీతినిశ్చయీ
అలక్ష్యస్ఫురణశ్శుద్ధః । స్వభావేనైవశామ్యతి॥

ఆ. భ్రాంతిమాత్రమెదుటఁ బరగునదంతయు । నేమిలేదటంచు నెఱుఁగునతఁడు
శుద్ధుఁడగుటఁజిత్తె స్ఫురణను వెలుఁగుట । నైజమైనశాంతి తోఁజెలఁగడి 300

71శ్లో॥ శుద్ధస్ఫురణరూపస్య । దృశ్యభావమపశ్యతః
క్వవిధిఃక్వచవైరాగ్యం । క్వత్యాగఃక్వశమోపివా॥

ఆ. వెలఁగుస్వపరికాశ చిద్రూపియొన్నండుఁ । గానవచ్చుదానిఁ గనఁగొనందు
విధియతనికినేడ? విసవిరాగితయేదఁ । త్యాగమేడ? శాంతి యైననేడ? 301

72శ్లో॥ స్ఫురతోఽనంతరూపేణ । ప్రకృతించనపశ్యతః
క్వబంధఃక్వచవామోక్షః । క్వహర్షఃక్వవిషాదతః॥

ఆ. చెలఁగునఖిలరూప చిన్మూర్తియైనవాఁడుఁ । గార్యసహితమాయఁ గానకుండు
బంధమతనికేడఁ బరగుమోక్షంబేడ? । మోదమేడ? భయద ఖేదమేడ.? 302

73శ్లో॥ బుద్ధిపర్యంతసంసారే । మాయామాత్రంవివర్తతే
నిర్మమోనిరహంకారో । నిష్కామశ్శోభతేబుధః॥

తే. బుద్ధిపర్యంతసంసృతి భూషితుఁడయి । కల్పితంబగుజగము నాకారమొందు
బుధుఁడు మమతయహంకృతి పొందునొక్కొ! । కామమే లేక శోభించు ఘనుఁ
డతండు. 303

74శ్లో॥ అక్షయంగతసంతాప । మాత్మానంపశ్యతోమునేః
క్వవిద్యాచక్వవావిశ్వం । క్వదేహోఽహంమమేతివా॥

ఆ. క్షయవిరహితముగత సంతాపమగునాత్మ । ననవరతముఁ గనుఁ గనెడుమునికి
విద్యయనఁగ నేడ? విశ్వంబనఁగ నేడ? । మేను నేను నాది నాని యేడ?. 304

75శ్లో॥ నిరోధాదీనికర్మాణి । జహాతిజడధీర్యది
మనోరథాన్ప్రలాపాంశ్చ । కర్తుమాప్నోత్యతత్క్షణాత్॥

తే. ఎపుడు చిత్తనిరోధాదు లుపరమింప । నెంచునో మూఢుఁడా క్షణమే మొదలిడి
పలుమనోరథములు ప్రలాపములు వరుస । మదికిసంధించి కోఁజూచు మానవేమి. 305

76శ్లో॥ మందశ్శ్రుత్వాపితద్వస్తు । నజహాతివిమూఢతాం
నిర్వికల్పోబహిర్యత్నా । దంతర్విషయలాలసః॥

ఆ. మందుఁడాత్మవస్తు మాహాత్మ్యమును విన్న । నేమి! మౌఢ్యమతని నొడఁద విడదు
బయటియత్నమందుఁ బనులను మానిన । మనమునందు విషయ మమతపోదు. 306

77శ్లో॥ జ్ఞానాద్గళితకర్మాయో । లోకదృష్ట్యాపికర్మకృత్
నాప్నోత్యవసరంకర్తుం । వక్తుమేవనకించన॥

ఆ. జ్ఞానమున గళిత కర్ముఁడౌ నాతండు । కనఁగఁ బనులు సేయ ననువొనరిన
మునుపటియొనర్ప నింతయు వచియింప । నవసరంబు పొందఁ డచ్చెరువగు. 307

78శ్లో॥ క్వతమఃక్వప్రకాశోవా । హానంక్వచనకించన
నిర్వికారస్యధీరస్య । నిరాతంకస్యసర్వదా॥

ఆ. ఎల్లవేళలందు నేభయమును లేక । మఱివికృతియు లేక మనెడి జ్ఞాని
కంధకారమేడ? ప్రకాశంబేడఁ? । త్యాగమేడ? యేది యైన లేదు. 308

79శ్లో॥ క్వధైర్యంక్వవివేకిత్వం । క్వనిరాతంకతాపివా
అనిర్వాచ్యస్వభావస్య । నిస్స్వభావస్యయోగినః॥

ఆ. నిర్వచింపరాని నిజగుణమొప్పస్వ । భావరహితుఁడైన పరమయోగి
కేడధైర్యముండు? నేడవివేకిత్వ? । మేడనుండుభీతి యెఱుఁగఁ డునికి?. 309

80శ్లో॥ నస్వర్గోనైవనరకో । జీవన్ముక్తిర్నచైవహి
బహునాత్రకిముక్తేన । యోగదృష్ట్యానకించన॥

ఆ. స్వర్గనరకములును వరలుజీవన్ముక్తి । యైనలేదుజ్ఞాని యైనవాని
కిచటవేయిచెప్ప నేమిటి?కలయోగ । దృష్టినేమిలేదు స్పష్టమిదియె. 310

81శ్లో॥ నైవప్రార్థయతేలాభం । నాలాభేనానుశోచతి
ధీరస్యశీతలంచిత్త । మమృతేనైవపూరితం॥

ఆ. ధీరుఁడైనవాని దివ్యచిత్తంబెన్న । నమృతమయమగుఁజల్ల నైనదియును
లాభమాసపడఁడు లభ్యముకాకున్నఁ । జింతసేయఁడిదియె వింతకాదె! 311

82శ్లో॥ నశాంతంస్తౌతినిష్కామో । నదుష్టమపినిందతి
సమదుఃఖసుఖస్తృప్తః । కించిత్కృత్యంనపశ్యతి॥

ఆ. శాంతుఁడనుచునొకని సంస్తుతిసేయండు । దుష్టుఁడనుచునొకని దూఱఁబోఁడు
సౌఖ్యదుఃఖములను సముఁడగుఁదృప్తుఁడౌ । నెదియుఁజేయఁగానఁ డిచ్ఛలేమి.

83శ్లో॥ ధీరోనద్వేష్టిసంసార । మాత్మానంనదిదృక్షతి
హర్షామర్షవినిర్ముక్తో । నమృతోనచజీవతి॥

ఆ. పరమయోగిద్వేష పడఁడుసంసారము । పూనియాత్మనైనఁ గానఁబోఁడు
ముదమదోషములను మొదలంటవిడనాడి।చావకుండుబ్రదుకఁ జాలకుండు. 313

84శ్లో॥ నిస్స్నేహఃపుత్రదారాదౌ । నిష్కామోవిషయేషుచ
నిశ్చింతస్స్వశరీరేఽపి । నిరాశశ్శోభతేబుధః॥

ఆ, జ్ఞానిసుతులనాలి నైనఁబ్రేమింపఁడు । విషయములనుగామ విరహితుఁడగు
తనయొడలికైనఁ బొనరింపఁడేచింత । ఆసయెదియులేక యలరుచుండు. 314

85శ్లో॥ తుష్టిస్సర్వత్రధీరస్య । యథాపతితవర్తినః
స్వచ్ఛందంచరతేదేశా । న్యత్రాస్తమితశాయినః॥

ఆ. ప్రాప్తదశలఁబట్టి వర్తించుజ్ఞానికి । నెల్లయెడలదృష్టి కొల్లకొల్ల
ఏడఁబొద్దుగ్రుంకు నాడనిద్రించుచుఁ । దిరుగువాంఛలేక దేశములను. 315

86 శ్లో॥ పతతూదేతు వాదేహో । నాస్యచింతా మహాత్మనః
స్వభావభూమివిశ్రాంతి । విస్మృతాశేష సంసృతేః॥

ఆ. ఆత్మభావభూమి హాయిగ విరమించి । మాయసంసృతులను మఱచునట్టి
ఆమహామహునకు నంగంబు మరణింప । నైన బ్రదుకనైన నగునె చింత. 316

87 శ్లో॥ అకించనః కామచారో । నిర్ద్వంద్వశ్ఛిన్న సంశయః
అసక్తస్సర్వభావేషు । కేవలో రమతే బుధః॥

ఆ. బుధుఁడకించనుండు పుడమిఁ జరించును । సౌఖ్యదుఃఖభేద సంశయములు
సర్వభావములను సక్తియు లేకుండు । వికృతిలేక ముదము వెలయనుండు. 317

88 శ్లో॥ నిర్మమశ్శోభతే ధీరః । సమలోష్టాశ్మకాంచనః
సుభిన్న హృదయగ్రంధి । ర్వినిర్ధూత రజస్తమః॥

ఆ. జ్ఞాని మమత లేక కాంచనలోష్టము । లొసమతఁ జూచియహముఁ జక్కనలికి
తమము రాజసంబు లతిఁగి పోఁగడిగియు । శోభఁ జెందియుండు శుద్ధుఁడగుచు. 318

89 శ్లో॥ సర్వత్రానవధానస్య । నకించిద్వాసనా హృది
ముక్తాత్మనో వితృప్తస్య । తులనా కేన జాయతే॥

తే. ఎప్పుడు వైరాగ్యచిత్తంబె యొప్పఁగనుండు । జ్ఞానియించుక వాసన కనఁడు హృదిని
కర్తృతత్వము మాఁదృప్తిని ఘనముగఁ గను । నతనికీడైనవాఁ డున్నె యవనియందు?

90 శ్లో॥ జానన్నపి న జానాతి । పశ్యన్నపి న పశ్యతి
బ్రువన్నపిచ న బ్రూతే । కోఽన్యో నిర్వాసనాదృతే॥

ఆ. వాంఛలేని జ్ఞాని వలెనెవ్వఁడిలనున్నె? । యెఱుఁగునట్టియుండు నెఱుఁగఁ డేదియు
కాంచునట్టియుండుఁ గనుఁగొనఁడేదియుఁ । బలుకునట్టియుండుఁ బలుకఁడేదియు.

91 శ్లో॥ భిక్షుర్వా భూపతిర్వాపి । యో నిష్కామస్స శోభతే
భావేషు గళితా యస్య । శోభనాశోభనా మతిః॥

ఆ. తలఁపులందు బుద్ధి యలరుచుఁ దలఁగుచు । నుంటమాను వెతని మర్త్యుసేతఁ
దగువకామఁడాతఁ డారయ భిక్షువె । రైన నృపతియైన నందు శోభ. 321

92 శ్లో॥ క్వస్వాచ్ఛంద్యం క్వసంకోచః । క్వవా తత్త్వవినిశ్చయః
నిర్వ్యాజార్జవభూతస్య । చరితార్థస్య యోగినః॥

ఆ. నిష్కపటసరళ నియమసంఘటితార్థ । యుక్తిగలుఁగు యోగి కొకటనున్నె?
అలస్వతంత్రతయుని కడఁగనిసంకోచ । ముల్లతత్త్వమందు నమరరూఢి. 322

93 శ్లో॥ ఆత్మవిశ్రాంతితృప్తేన । నిరాశేన గతార్తినా
అంతర్యదనుభూయేత । తత్కథం కస్య కథ్యతే॥

తే. ఆత్మవిశ్రాంతిచేఁ దృప్తి నందియుండి । ఆసయును దుఃఖమును లేక యలరుజ్ఞాని
హృదయమనుభవమును బొంది సదమలమగు । నద్దియెట్టుల నెవనికి నగుఁ దెలుపఁగ?

94 శ్లో॥ సుప్తోపి న సుషుప్తౌ చ । స్వప్నేపి శయితో న చ
జాగరేపి న జాగర్తి । ధీరస్తృప్తః పదే పదే॥

ఆ. నిదురవోవకుండు నిద్దురఁ జెందుచుఁ । బడక లేదు కలలు వడయునైన
మేలుకొనఁగ నందు మెలఁకువ యుండదు । ధీరుఁ డెల్లయెడలఁ దృప్తుఁ డెందు. 324

95 శ్లో॥ జ్ఞః సచింతోపి నిశ్చింతః । సేంద్రియోపి నిరింద్రియః
సుబుద్ధిరపి నిర్బుద్ధిః । సాహంకారోఽనహంకృతిః॥

ఆ. జ్ఞాని చింత సేయుఁ గాని నిశ్చింతుఁడు । ఇంద్రియరహితుఁ డగు సేంద్రియుఁడయి
బుద్ధి గొనఁగునైన బుద్ధి లేకుండున । హంకృతి కలిగియును హంకృతియగు. 325

96 శ్లో॥ న సుఖీ న చ వా దుఃఖీ । న విరక్తో న సంగవాన్
న ముముక్షుర్న వా ముక్తో । న కించిన్న చ కించన॥

ఆ. జ్ఞానియైనయతఁడు కాఁడయ్య సుఖిదుఃఖి । రక్తి కలయతఁడు విరక్తుఁడునిఁక
మఱి ముముక్షువల్ల మహితుఁడౌ ముక్తుండు । ఎన్నఁగొలఁది కాఁడిఁక కేమి కాఁడు.

97 శ్లో॥ విక్షేపేపి న విక్షిప్తః । సమాధౌ న సమాధిమాన్
జాడ్యేపి న జడో ధన్యః । పాండిత్యేపి న పండితః॥

తే. చిత్తవిక్షేపమునను విక్షిప్తుఁ డనఁగ । నొగి సమాధి సమాధిసంయుతుఁ డనంగ
జాడ్యమందల ధన్యుండు జడుఁ డనంగఁ । బాండితిని బండితుఁ డనంగఁ బడఁడు సూవె

98 శ్లో॥ ముక్తో యథాస్థితిస్వస్థః । కృతకర్తవ్యనిర్వృతః
సమస్సర్వత్ర వైతృష్ణ్యా । న్న స్మరత్యకృతం కృతం॥

ఆ. ప్రాప్తమైనయునికి స్వస్థుఁడౌ ముక్తుండు । చేయఁ జేయనున్న హాయిగమను
సర్వసముఁడతండు సలిపినదటు కాని । దరయఁబోవఁడేమి యాస లేమి. 328

99 శ్లో॥ న ప్రీయతే వంద్యమానో । నింద్యమానో న కుప్యతి
నైవోద్విజతి మరణే । జీవనే నాభినందతి॥

ఆ. మ్రొక్కి కొనారటంచు మక్కువఁ జెందండు । కోపపడఁడు నింద మోపిరనుచు
చావునకును హృదిని నోవఁడు చెదరఁడు । బ్రదుక మోదపడఁడు పరమయోగి. 329

100 శ్లో॥ నథావతిజీనాకీర్ణం । నారణ్యాముపశాంతధీః
యథాతథాయత్రతత్ర । సమయేవావతిష్ఠతే॥

ఆ. శాంతచిత్తుఁడైన జ్ఞానిపురములకు । నడవులకునుబరువు లిడఁగఁబోక
ఎటులొయటులెయెయటనో యటనెకాలానుసా। రముగనిలుచుపట్టి భ్రమలుమాని.

ఏకోనవింశప్రకరణము.

ఆత్మవిశ్రాంత్యష్టకము.

1 శ్లో॥ తత్త్వవిజ్ఞానసందంశ । మాదాయహృదయోదరాత్
నానావిధపరామర్శ । శల్యోద్ధారఃకృతోమయా॥

ఆ. మాననీయనీదు జ్ఞానోపదేశమనె । బట్టుకారుచేతఁ బట్టిహృదయ
మందునుండిసంశ యములనుశల్యంబు । లూడఁ బెఱుకఁగలిగి నాఁడఁగురుఁడ! 331

2 శ్లో॥ క్వధర్మఃక్వచవాకామః । క్వచార్థఃక్వవివేకితా
క్వద్వైతంక్వచవాద్వైతం । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

ఆ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టినా । కేడధర్మ?మర్థ మేడఁ?గామ
మెచట?దెలివియెచట? నెచటనద్వైతము? । ద్వైతమేడఁ?జూడరోఁతపూడ

3 శ్లో॥ క్వభూతంక్వభవిష్యద్వా । వర్తమానమపిక్వవా
క్వదేశఃక్వచవానిత్యం । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

ఆ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టినా । కేడభూతకాల? మేడభావి
కాల?మేడజరుగు కాలము?దేశంబు । నేడనెటననిత్య మెంచిచూడ? 333

4 శ్లో॥ క్వచాత్మాక్వచవానాత్మా । క్వశుభంక్వాశుభంతథా
క్వచింతాక్వచవాఽచింతా । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

ఆ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టినా । కాత్మయెట?యనాత్మ యనఁగనెచట
శుభము నేడ?మఱియు శుభమనఁగా నేడఁ? జింతసేయు టెటన చింతయెచట? 334

5 శ్లో॥ క్వస్వప్నఃక్వసుషుప్తిర్వా । క్వచజాగరణంతథా
క్వతురీయంభయంవాపి । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

ఆ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టినా । కేడస్వప్న?మింక నెటసుషుప్తి?
ఎచటజాగరణము నేఁబొందియుండుట? । పటుతురీయ మేడ? భయము నేడ? 335

6 శ్లో॥ క్వదూరంక్వసమీపంవా । బాహ్యంక్వాభ్యంతరంక్వవా
క్వస్థూలంక్వచవాసూక్ష్మం । స్వమహిమ్నిస్థితస్యమే॥

ఆ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టినా । కేదదూర?మరయ నేదదాఁపు?
బయలు నేద?లోని భాగంబనఁగ నేద? । స్థూలమేదఁ?జూడ సూక్ష్మమేద? 336

7 శ్లో॥ క్వమృత్యుర్జీవితం వాక్వ । లోకాః క్వాస్య క్వలౌకికం
క్వలయః క్వసమాధిర్వా । స్వమహిమ్ని స్థితస్యమే॥

ఆ. నాదుమహిమయందుఁ బాదుకొన్నట్టినా । కేడఁ జావు? మనికి యేడఁ జూడ?
జగము లేడ? వాని జాడలనఁగ నేడ? । మతిలయంబు నెట? సమాధి యెచట? 337

8 శ్లో॥ అలంత్రివర్గకథయా । యోగస్యకథయాప్యలం
అలంవిజ్ఞానకథయా । విశ్రాంతస్యమమాత్మని॥

ఆ. వెలయు నాత్మయందు విశ్రాంతిఁగను నాకుఁ । గల త్రివర్గ విషయ కథలు చాలు
ఘనములైన యోగ కథలును జాలును । బుధులెఱుంగు జ్ఞాన కథలుఁ జాలు. 338

వింశ ప్రకరణము.

శిష్యప్రోక్త జీవన్ముక్తి చతుర్దశకము.

1 శ్లో॥ క్వభూతాని క్వదేహో వా । క్వేంద్రియాణి క్వవా మనః
క్వశూన్యం క్వచ నైరాశ్యం । మత్స్వరూపే నిరంజనే॥

ఆ. అల నిరంజనుండనై యలరెడి నాకు । నేడ భూతచయము? నేడ మేను?
ఇంద్రియంబు లేడ? నెక్కడను మనంబు? । శూన్యమేడ? నాస లేమి యేడ? 339

2 శ్లో॥ క్వశాస్త్రం క్వాత్మవిజ్ఞానం । క్వవా నిర్విషయం మనః
క్వతృప్తిః క్వవితృష్ణత్వం । గతద్వంద్వస్యమే సదా॥

ఆ. అల్ల రెండు లేక యలరెడి నాకెప్డు । నేడ శాస్త్ర?మాత్మ మెఱుఁగు టేడ?
విషయరహితమగుచు వెలయు మనంబేడఁ? । దనియు టేడఁ? దనియ కునికి యేడ?

3 శ్లో॥ క్వవిద్యా క్వచ వావిద్యా । క్వాహం క్వేదం మమ క్వవా
క్వబంధః క్వచ వా మోక్షః । స్వరూపస్య క్వరూపితా॥

ఆ. నిర్విశేషరూపి నేఁగద; విద్యయు । విద్య యహము నిద్ది విసఁగ నాది
బంధమోక్షములును బటుధర్మవార్తయు । నేది మాత మన్న నేడ నయ్య? 341

4 శ్లో॥ క్వప్రారబ్ధాని కర్మాణి । జీవన్ముక్తిరపి క్వవా
క్వతద్విదేహకైవల్యం । నిర్విశేషస్య సర్వదా॥

తే. నిర్విశేషస్వరూపినై నిత్యముండు । నాకుఁ బ్రారబ్ధ కర్మంబు లేకడఁ దగుఁ?
అరసి చూడ జీవన్ముక్తి యైన నేడ? । నల విదేహకైవల్యంబు నందు టేడ? 342

5 శ్లో॥ క్వకర్తాక్వచవాభోక్తా । నిష్క్రియంస్ఫురణంక్వవా
క్వాపరోక్షంఫలంవాక్వ । నిస్స్వభావస్యమేసదా॥

ఆ. నిర్గుణుండనగుచు నిచ్చలు నేనుందు । కర్తయెడ? భోక్త కలిమియెడ?
ఎచటనిష్క్రియత్వ? మెచ్చటస్ఫురణంబు? । ఎచ్చటనపరోక్ష? మెచటఫలము?

6 శ్లో॥ క్వలోకఃక్వముముక్షుర్వా । క్వయోగీజ్ఞానవాన్క్వవా
క్వబద్ధఃక్వచవాముక్తః । స్వస్వరూపేహమద్వయే॥

ఆ. అద్వయాత్మరూప మందియేనుందుదు నెటముముక్షు? వెన్న నేడజగము?
యోగియెచట? జ్ఞాన యుక్తుండనగ నేడ?। మోహబద్ధుడేడ? ముక్తుడేడ? 344

7 శ్లో॥ క్వసృష్టిఃక్వచసంహారః। క్వసాధ్యంక్వచసాధనం
క్వసాధకఃక్వసిద్ధిర్వా । స్వస్వరూపేహమద్వయే॥

ఆ. అద్వయాత్మరూప మందియేనుందుదు । నెచటసృష్టి? యరయ నేడలయము
సాధ్యమనగ నేడ? సాధనం బేడను?। ఏడసాధకుండు? కేడసిద్ధి? 345

8 శ్లో॥ క్వప్రమాతాప్రమాణంవా । క్వప్రమేయంక్వచప్రమా
క్వకించిత్క్వనకించిద్వా । సర్వదావిమలస్యమే॥

తే. నిచ్చలమలస్వరూపినై నెగడునాకు । నెటప్రమాత? ప్రమాణంబు నేడగలదు?
ఎటప్రమేయము? ప్రమయుందా నేడగలదు?। ఏడకించి! త్తకించిత్తు నేడజూడ?

9 శ్లో॥ క్వవిక్షేపఃక్వచైకాగ్ర్యం । క్వనిర్బోధఃక్వమూఢతా
క్వహర్షఃక్వవిషాదోవా । సర్వదానిష్క్రియస్యమే॥

తే. ఎప్పుడేపనియును లేక యొసగునాకు । నేడవిక్షేప? మైకాగ్ర్య మేడనప్పు?
ఏడమూఢత? నిర్బోధ మేడజూడ?। హర్ష మేడ? విషాదంబు నందు లేడ? 347

10 శ్లో॥ క్వచైషవ్యవహారోవా । క్వచసాపరమార్థతా
క్వసుఖంక్వచవాదుఃఖం । నిర్విమర్శస్యమేసదా॥

ఆ. ఏవిమర్శ లేక యొప్పుదునగునాకు । వ్యావహారికంబు లరయ నేడ?
పరగుచుండునట్టి పారమార్థిక మేడ?। సుఖముదుఃఖ మేడ జూడజూడ? 348

11 శ్లో॥ క్వమాయాక్వచసంసారః । క్వప్రీతిర్విరతిఃక్వవా
క్వజీవఃక్వచతద్బ్రహ్మ । సర్వదావిమలస్యమే॥

ఆ. అనవరతము నిర్మలాత్ముడనగునాకు । మహితసంసృతియును మాయయేడ?
ప్రీతియేడ? విరతి రీతియు నేడను? జీవుడేడ? బ్రహ్మ భావమేడ? 349

12 శ్లో॥ క్వప్రవృత్తిర్నివృత్తిర్వా । క్వముక్తిఃక్వచబంధనం
కూటస్థనిర్విభాగస్య । స్వస్థస్యమమసర్వదా॥

తే. పరఁగఁగూటస్థిరాఖండ భాగుఁడనయి। యనవరతమును స్వస్థుఁడ నైననాకు
ఏడనుండుఁబ్రవృత్తి? నివృత్తియేడ?। ముక్తియేడను? బంధసంయుక్తియేడ? 850

13 శ్లో॥ క్వోపదేశఃక్వవాశాస్త్రం । క్వశిష్యఃక్వచవాగురుః
క్వచాస్తిపురుషార్థోవా । నిరుపాధేశ్శివస్యమే॥

తే. అరయనిరుపాధిక శివుఁడ నైననాకు । శాస్త్రమెక్కడ? నుపదేశ సంజ్ఞయెచట
శిష్యుఁడననేడ? గురుఁడొండుచెలఁగుటేడఁ?। బరఁగుచుండెడి పురుషార్థ పదవులేడ?

14 శ్లో॥ క్వచాస్తిక్వచవానాస్తి । క్వాస్తిచైకంక్వచద్వయం
బహునాత్రకిముక్తేన । కించిన్నోత్తిష్ఠతేమమ॥

ఆ. ఏడనున్నదనుట? యెచటలేదనుటయు? । నేడఁదగునొకండు? నెందురెండు?
వేయిపలుకనేల? వివరింపనించుకేఁ । బ్రతిభ లేదు నాకు నతులితునకు. 852

ఏకవింశ ప్రకరణము.

సంఖ్యాక్రమ వ్యాఖ్యానము.

1 శ్లో॥ దశషట్సోపదేశేస్యుః । శ్లోకాశ్చపంచవింశతిః
సత్యాత్మానుభవోల్లాసే । ఉపదేశేచతుర్దశ॥

తే. ఆదినుపదేశమునఁబది యాఱుగలవు । ఎన్న నాత్మానుభవమున నిర్వదైదు
ఓలినుపదేశమునఁబదు నాలుగమఱఁ । జూడనుల్లాసములుమూఁట శ్లోకములివి

2 శ్లో॥ షడుల్లాసేలయేచైవ । ఉపదేశేచతుశ్చతుః
పంచకంస్యాదనుభవే । బంధమోక్షేచతుష్కకం॥

తే. అనుభవోల్లాసమందలి వాఱునాల్గు । నాలుగుపదేశములరెంట నోలిననమరు
మరలననుభవమున నైదు మహితబంధ । మోక్షమున నాల్గుశ్లోకము ల్మద్దుఁగఁదగు

3 శ్లో॥ నిర్వేదోపశమేజ్ఞానే । ఏవమేవాష్టకంభవేత్
యథాసుఖేసప్తకంచ । శాంతౌస్యాద్వేదసమ్మితం॥

తే. అమరునిర్వేదమందుప శమమునందు । జ్ఞానమందేకమేవయు స్వంజ్ఞ నెనిమి
దేసియుయథాసుఖంబున నేడుశాంతి । శ్లోకముల్నాలుగొప్పును సొంపుగాను.

4 శ్లో॥ తత్త్వోపదేశేవింశచ్చ । దశజ్ఞానోపదేశకే
తత్త్వస్వరూపేవింశచ్చ । శమేచశతకంభవేత్॥

తే. తెలియనియట్టితత్త్వజ్ఞ దేశమందుఁ । దిక్కనాపదజ్ఞానోప దేశమందు
రూఢినిజ్ఞతత్త్వస్వరూపమందు । శాంతిశోకనాటకశ్లోకము లొసఁగఁదగు.

5 శ్లో॥ అష్టకంచాత్మవిశ్రాంతౌ । జీవన్ముక్తౌ చతుర్దశ
షట్సంఖ్యాక్రమవిజ్ఞానే । గ్రంథైకాత్మ్యేదశతఃపరం॥

తే. ఆత్మవిశ్రాంతియనుదాని యందెనిమిది। పదునలుగుచుండు జీవన్ముక్తి బదియు
అంతసంఖ్యాక్రమజ్ఞాన మంతమునను । చెప్పినవియాఱుశ్లోకంబు లొప్పునివియె.

6 శ్లో॥ వింశత్యేకమితైఃఖండైః । శ్లోకై రాత్మాగ్నిమధ్యకైః
అవధూతానుభూతేశ్చ । శ్లోకాస్సంఖ్యాక్రమాఇమే॥

తే. ఎన్న నుల్లాసఖండంబు లిరువదొకటి । కలవు వానియందు శ్లోకంబులవియు
బరఁగునవధూతలక్షణ ఫలములగుట । నిట్టిశ్లోకసంఖ్యచేనిద్ధిఁ బలుకు. 358

కం. పడిజవమునకష్టావ । క్రుఁడు తెల్పినజ్ఞానబోధ కుదిరిక నిదియే
తెఁ దెలిఁగించితెఁగఁగా నడ । పడినిడికొననిత్యహార్ధ భరితుఁడగుకవా! 359

కం. జ్ఞానానందయతీంద్రుని । యానన్నేఁ దెలుఁగొనర్చి యావనీస్థలిని
దానిం బ్రకటనపఱచితి । నీనామాంకితము గాఁగ నిల్పుమిదికవా! 360

గద్యము

ఇది శ్రీమన్మోక్షాదక్షేత్రా మహేశ్వరపాదపంకేరుహ బంభర
సరస చతుర్విధ కవితా సామ్రాజ్యధురంధర
వాదెల్లపురుషోత్తమ కవివర
కర్తృకంబగువాంధ్రీ
కృతాష్టావక్ర
గీత

సంపూర్ణము.

2-0-0 వేమనసూక్తిరత్నాకరము (403: నిర్దుష్టపద్యములును బొమ్మలుగల చరిత్రయు)
2-0-0 పురుషోత్తమకవీయము (శబ్దప్రకృతి వికృతిరూపాంతరములఁ దెల్పు నిఘంటువు)
1-8-0 అద్భుతోత్తరరామాయణము (సహస్రముఖరావణవధ. అద్భుతకవిత్వముగలది.)
1-0-0 గురుభక్తిప్రభావము (ముద్దుకుకథ, సీతులపుట్టి, కడుసులభశైలి ప్రబంధము)
0-12-0 కృష్ణానదీమాహాత్మ్యము (వింతయుపాఖ్యానములుచాలగలమనోహరప్రబంధము)
0-12-0 కుసంగేశ్వరచరిత్రము (వింతకథ చక్కనిశైలిగల యొకప్రబంధము)
0-12-0 చంద్రహాసచరిత్రము (10 అంకములనాటకము, పద్యగద్యాత్మకములు సులభశైలి)
0-12-0 ద్రౌపదీవస్త్రాపహరణము (భారతకథానాటకము, కీర్తనలు పద్యములు రమ్యములు)
0-12-0 హిందుస్థానీ రామదాసచరిత్రము (తెలుగులిపి, అపూర్వనాటకము, చాలఁ దేలిక)
0-10-0 ప్రసంగవదనహరిశ్చంద్రనాటకము (జాతీయములుగలది, క్రొత్తయచ్చు)
0-8-0 ధార్మికోల్లాసిని (ఒక ధార్మికునివిల్లువదచ్చరిత్రయు, తేలికశైలిపద్యకావ్యము)
0-8-0 ఆంధ్రీకృతాష్టావక్రగీతలు (వేదాంతసారసంగ్రహము, శ్లోకములనుగీతములును)
0-8-0 యూదవాద్రీశోపాఖ్యానము (బీబీనాంచారు పెండ్లికథ, మిక్కిలి తేలికశైలి)
0-6-0 స్త్రీలమీటింగునాటి హరికథ (జగత్ప్రసిద్ధము, కొద్దిప్రతులేయున్నవి)
0 6 0 సోమేశ్వరీయము (వివిధవృత్తములు చిత్రకవిత్వముగల చాటుప్రబంధము)
0 6-0 మహేంద్రపురాణము (మూసివాయనములనోముకథ, చిన్నప్రబంధము)
0-6-0 అద్భుతోత్తరరామాయణ తృతీయాశ్వాసము (1911 సం॥ B.. A టెక్స్టు)
0-6 0 వేమనయోగీంద్రచరిత్రము (చిత్రపటములుగల తేటతెలుఁగు వచనకావ్యము)
0 5-0 అంకజ్యోత్స్న (700 యుక్తిలెక్కలుగలది, బహుప్రసిద్ధమయినది.)
0 5 0 [illegible] లెక్కల పుస్తకము (60 ఎగ్జామినేషన్ పేపర్సుగలది)
0-3 0 అజ్ఞానధ్వంసిని (మాతాపితృసేవర్ణనము, దేవతాప్రార్థనముంగలది)
0 3-0 చెన్నపురి రాజధాని భూగోళము (జిల్లాలమ్యాప్పులు దర్శిలాది)
0-2-0 సౌఖ్యవిషయగుచ్ఛము (బహుప్రసిద్ధమైనసంగ్రహపు హైజీను)
0-2-0 చిన్నతరగతుల లెక్కల పుస్తకము (అంకజ్యోత్స్న 1 వ భాగము)
0-2-0 అక్షరాభ్యాసము (అక్షరములును గుణితమును వేగముగ రాపీలైనది)
0 2 0 ముక్తికాంతామణిశతకము (పార్థనాశ్లోకములుమలోకోక్తులుగలపద్యములును)
0 2-0 సర్వమతభక్తానుకూలకీర్తనావళి (చక్కనివింతమట్లుగలది, క్రొత్తపద్ధతి)
0-1 0 కీర్తనలు, హారతులు, పాటలు (పాడుకొనుటకుఁ భావాంతరములుంగలవి)
0-1 0 మనోహరసోమేశ్వరశతకము (108 పసందైనసీసపద్యములుగలది)
0-1-0 పూర్వకగ్నశతకము (రామాయణభారతాది గ్రంథాంశములు, మాచితీలవలెను)
0-1-0 జార్జిప్రభు పట్టాభిషేకము (వివిధవృత్తకలసితము)

చిరునామా. నాదెళ్ల పురుషోత్తముఁడు.

మచిలీపట్టణము.
